

vergadering **C99**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Wetenschap en Innovatie

van 12 januari 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de energiesteun aan bedrijven – 892 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de GREEN investeringssteun aan niet-ETS-bedrijven – 902 (2022-2023)	9
VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de waarborg voor INEOS in het kader van Project ONE – 906 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de waarborg van 500 miljoen euro voor de investering van INEOS in Project ONE – 948 (2022-2023)	13
VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over discriminatie van werkzoekenden met een beperking op de arbeidsmarkt – 901 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een duurzame en inclusieve arbeidsmarkt – 956 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de 28 acties van de Commissie Diversiteit om de arbeidsmarkt diverser en inclusiever te maken – 990 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over discriminatie bij sollicitaties – 1025 (2022-2023)	22
VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanpak voor nieuwkomers op de arbeidsmarkt – 943 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het samenwerkingsakkoord tussen het Agentschap Integratie en Inburgering en VDAB – 994 (2022-2023)	37

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de energiesteun aan bedrijven – 892 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Energiesteun is nog altijd heel belangrijk. Ik moet er geen tekening bij maken dat heel wat Vlaamse ondernemingen kreunen onder de hoge energielasten. Niet alleen worden zij geconfronteerd met enorme stijgingen in de loonlasten, vanwege de indexering, daarbovenop komt nog eens die nog steeds voortdurende stijgende energiefactuur. Ik heb heel veel ondernemers gesproken in het kerstreces. Dat gaat over iedereen. Dat gaat over de slager, de bakker, de kmo, de advocaat, de grotere onderneming. Dat is echt geen kwestie van enkel de energie-intensieve bedrijven, of de grotere bedrijven, maar dat is echt wel een molensteen rond de nek van iedere Vlaamse ondernemer.

Ik denk dat Vlaanderen de grootste verantwoordelijkheid heeft om die last te verlichten. Er zijn op federaal vlak heel wat goede maatregelen om de energiefactuur van mensen te verlichten, maar op het vlak van de ondernemingen denk ik dat wij het nodige moeten doen. En daarover gaat deze vraag.

Er is uiteraard bij de begrotingsopmaak beslist om 250 miljoen euro te voorzien voor energiesteun aan bedrijven. Op 9 december werd daar een eerste besluit voor goedgekeurd. Er wordt 125 miljoen euro voorzien voor de eerste steunperiode, die loopt tot het vierde kwartaal van 2022, en voor de tweede steunperiode, die tot het eerste kwartaal van 2023 loopt.

Ondernemingen komen in aanmerking voor die steun – en dat is belangrijk –, als zij een operationeel verlies hebben geleden. Maar er moet sprake zijn van ten minste een verdubbeling van de energiekost ten opzichte van 2021, en enkel de meerkost, dat is het deel boven het dubbele van de energiekost, komt in aanmerking voor steun. Voor energie-intensieve bedrijven is er dan nog bepaalde verhoogde steun voorzien.

Ik hoor niet enkel ondernemingen, maar ook een aantal bedrijfsfederaties – wat een beetje hetzelfde is – zeggen dat ze echt zwaar bezorgd zijn over de restrictiviteit van die criteria. Die zijn veel te beperkend. Er zijn te weinig ondernemingen die daaronder vallen, en het dreigt een beetje een maatregel te zijn die te weinig ondernemingen echt vooruithelpt.

Daarbovenop komt dat het tijdelijk Europees steunkader, dat dateert van maart 2022, inmiddels is versoepeld. Eerst waren de voorwaarden strenger vanuit Europa, maar nu zijn die voorwaarden iets minder stringent, en kunnen wij onze Vlaamse steun daar ook aan aanpassen. Er is bijvoorbeeld volgens het Europees kader nu geen operationeel verlies meer nodig, maar vanaf een daling van de winsten voor belastingen met 40 procent, kun je al in aanmerking komen voor energiesteun. Ook de voorwaarde inzake de verdubbeling van de energiekosten is vanuit Europa drastisch versoepeld.

De situatie nu is dat het besluit van de Vlaamse Regering natuurlijk geënt is op het eerste, het strengere Europese kader, terwijl andere landen al volop gebruik hebben gemaakt van de soepelere Europese criteria. Als Europa toestaat om steun toe te kennen, ook zelfs tot eind 2023, terwijl de Vlaamse steun in principe stopt na het eerste kwartaal van dit jaar, dan kunnen we ons de vraag stellen of we niet te voorzichtig zijn, en of we onze ondernemingen hier niet verder in moeten helpen.

Dat is alleszins het signaal dat wij ook krijgen uit het veld. Er zijn eigenlijk amper bedrijven die een aanvraag kunnen indienen.

Daarmee kom ik tot mijn vragen, minister.

Ten eerste vraag ik een beetje cijfers: hebt u al een idee van hoeveel aanvragen er op basis van het huidige kader zijn ingediend? Over welke steunbedragen gaat het, en acht u dat een succes of niet? Ik zie hier al veel glimlachen, dus ik neem aan dat het een prettige materie is. Is er al voldoende gebruik gemaakt van die maatregel, of hoe evalueert u dat?

Twee, zult u misschien nog rekening houden met de versoepelde Europese voorwaarden bij de verdere uitwerking van de steunmaatregelen, dus het versoepeld Europees kader? Hoe evalueert u de bezorgdheid van de Vlaamse bedrijfsfederaties? Denkt u dat er een aanpassing van de regeling nodig is? Het is een beetje dezelfde dynamiek als in de coronacrisis. Het is niet de bedoeling om te gaan strooien met steunmaatregelen, maar dit is echt iets wat onze ondernemingen nu op korte termijn nodig hebben.

Als je ziet wat er federaal gedaan wordt, dan denk ik ook dat we op Vlaams niveau een verantwoordelijkheid hebben. Het gaat hier niet over ondernemingen oneigenlijke subsidies toekennen of zo. Het gaat hier echt over een verlaging van die molensteen die de energiefactuur is. Zoals we ook onze mensen steunen, denk ik dat we vanuit Vlaanderen moeten inspelen op deze energielasten, voor onze ondernemers, die trouwens de grootste last van deze crisis – niet vergeten: de indexeringskost komt bijna volledig op de kap van de ondernemers in België – zelf dragen.

De voorzitter: Collega Vande Reyde, dat is een opmerkelijk pleidooi voor een vlottere en hogere toekenning van subsidies. (*Opmerkingen van Maurits Vande Reyde*)

Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Nee, mijnheer Vande Reyde, maar ik vind het een heel belangrijke discussie en ik zou iedereen, elkeen van jullie, willen vragen om in de tweede ronde zijn standpunt te geven, want ik vind het oprecht heel belangrijk. We zitten vandaag in de context dat Europa een tijdelijk steunkader heeft mogelijk gemaakt waarbij je als bedrijf geen operationeel verlies moet maken, maar gewoon minder winst, tot 150 miljoen euro per bedrijf. Ik vraag jullie om jullie visie daarover te geven in de tweede ronde, zodat ik die kan meenemen naar de regering.

Ik kom tot uw eerste vraag, collega Vande Reyde. De opmaak van de regeling voor energiesteun voor het vierde kwartaal 2022 werd, zoals u weet, opgestart na de Septemberverklaring. Op dat moment was het tijdelijke crisiskader nog niet verlengd, noch versoepeld. Binnen de contouren van het op dat moment vigerende Europese tijdelijke crisiskader werd een besluit van de Vlaamse Regering (BVR) uitgewerkt, binnen de beschikbare budgettaire middelen, dat door de Vlaamse Regering principieel werd goedgekeurd op 14 oktober 2022. Hierbij werd beslist dat enkel ondernemingen die een operationeel verlies leden in het vierde kwartaal van vorig jaar en ook nog volop in het eerste kwartaal van dit jaar in aanmerking zouden worden genomen. Zo worden de middelen heel doelgericht ingezet voor ondernemingen die de verhoogde energiekosten van het laatste kwartaal 2022 binnen hun bedrijfsvoering niet kunnen opvangen of doorrekenen aan de klant. Want zo zijn er inderdaad wel wat, en heel wat reserves zijn intussen al opgegeten, zoals u terecht zegt wat betreft de problematiek in het kader van corona.

Op 17 oktober 2022 werd de regeling aangemeld bij de Europese Commissie. Het tijdelijke crisiskader werd op 9 november 2022 geamendeerd. Beide regelingen hebben elkaar bijgevolg gekruist. Dat is effectief het geval geweest.

Op 5 december 2022 ontvingen we de goedkeuring van Europa, waarna het besluit op de ministerraad van 9 december 2022 definitief werd goedgekeurd. Ondernemingen kunnen sinds 12 december van vorige jaar online een steunaanvraag indienen, en dit nog tot komende maandag 16 januari. Ik geef in alle transparantie mee dat ik een aantal bedrijfsorganisaties of belangenorganisaties heb gezien. Zij geven aan dat die termijn misschien wat kort is en dat we die misschien moeten verlengen. Die zorgen hebben u misschien al bereikt. Dat zijn zaken die ik zeker wil bekijken.

Uit het hoofd kan ik zeggen dat er al zo'n 107 steunaanvragen zijn binnengekomen, voor een bedrag van 3,2 miljoen euro. Dat is inderdaad zeer beperkt en dat kan inderdaad verschillende oorzaken hebben, onder andere misschien de voorwaarden van het kader. In de feiten is er vast te stellen dat er door hen geen operationele verliezen geleden zijn.

De huidige steunregeling voor de verhoogde energiekosten in het vierde kwartaal zal voorlopig niet worden aangepast, ook niet retroactief. We zullen uiteraard wel rekening houden met de bezorgdheden van de verschillende federaties bij de opmaak van de regeling voor het eerste kwartaal van 2023. We zullen de regeling voor het nieuwe kwartaal binnenkort in de schoot van de regering bekijken en uitwerken binnen de contouren van het nieuwe tijdelijke crisiskader en binnen de beschikbare middelen. We zullen dat evalueren.

Die competitiviteit is uiteraard belangrijk en wordt onder druk gezet wanneer twee grote spelers in Europa, Duitsland en Frankrijk, de druk op de Europese Commissie zo groot hebben gemaakt dat we naar de versoepeling zijn gegaan die we vandaag kennen. We moeten natuurlijk bekijken in welke mate dat eventueel leidt tot het verplaatsen van bepaalde activiteiten. Tot nu toe – hout vasthouden – valt dat gelukkig mee. We hebben natuurlijk een aantal instrumenten die voor een permanente verplaatsing kunnen behoeden. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de technische werkloosheid. We voelen dat dat niet onbelangrijk is in een dergelijke context.

Collega Vande Reyde, in de schoot van de regering is er heel duidelijk afgesproken dat we het heel nauw zullen monitoren en opvolgen. In de mate dat het echt nodig is, zullen we verdere versoepelingen doorvoeren om onze bedrijven competitief te houden ten aanzien van de collega's in het buitenland.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Commissievoorzitter, lachen is gezond, maar ik hoop dat het lachen u ook wel een beetje vergaan is, als u de cijfers hoort. Er zijn 107 ondernemingen die een aanvraag hebben ingediend. Ik weet niet of jullie weten hoeveel ondernemingen er zijn in Vlaanderen. Dat zijn er meer dan een half miljoen. Er zijn meer dan een half miljoen ondernemingen, waarvan de overgrote meerderheid echt kreunt onder die energielasten. Daarvan hebben 107 ondernemingen een aanvraag ingediend. 3,2 miljoen van de totale steun, van 125 miljoen, komt daarvoor in aanmerking.

Ik denk dat dat al een beetje aantoon – en ik ben blij dat u dat ook erkent – dat de voorwaarden geëvalueerd moeten worden en dat er gekeken moet worden waar we het beter kunnen doen, om onze ondernemingen te steunen. Dit kader, deze criteria volstaan niet om de ondernemingen te helpen met hun hoge energielasten. Dat kun je, denk ik, niet ontkennen.

Ik geef u gelijk, minister en commissievoorzitter, als jullie zeggen dat men nu niet moet beginnen met het geld uit ramen en deuren te gooien en geen criteria te stellen. Neen, uiteraard niet. Maar Europa laat een aantal zaken toe die ook in Duitsland, Nederland en Frankrijk worden toegepast. Het steunbedrag in Duitsland is momenteel 6 miljard, in Nederland 1,6 miljard, in Frankrijk 5 miljard euro. We

spreken uiteraard over een grotere schaal, maar je ziet toch dat ondernemingen wel de weg vinden naar die energiesteun. En dat zorgt hier – en we hebben het er in de uiteenzettingen van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) over gehad – voor een gigantisch concurrentienadeel van onze bedrijven, die, in tegenstelling tot de andere landen – ik zeg het nogmaals – die automatische loonindexering al moeten absorberen. Op deze manier creëren wij een economisch kerkhof. En we moeten dat beter doen in de tweede steunperiode.

U vraagt zich af wat we er allemaal van vinden, dus ik zal dat nog eens heel stellig zeggen. Ik denk dat we die voorwaarden inzake de Earnings Before deduction of Interest, Tax and Amortisation (EBITA) – de winsten voor belastingen enzovoort – inderdaad moeten veranderen naar het Europese kader: in plaats van een negatieve EBITA een verlies van 40 procent. Ik denk dat we ook de looptijd verder moeten aanpassen tot en met eind 2023, zoals door de commissie wordt toegestaan, en – maar dat gaat u, denk ik, ook bekijken, als ik u goed gehoord heb – de definitie van energiekoststijging aligneren op het Europese kader.

Ik wou u nog vragen hoeveel er momenteel overschiet van het steunbudget, maar goed, het is dan vrijwel het volledige steunbedrag dat nog onderbenut is. Goed, laat ons daar nu lessen uit trekken en ervoor zorgen dat de ondernemingen echt wel snel gesteund worden in deze energiecrisis. Nogmaals, dat heeft echt niks te maken subsidies uit ramen en deuren smijten. Dit heeft te maken met dringende ondersteuning van ondernemingen die anders geconfronteerd dreigen te worden met jobverlies en het tenietdoen van economische groei door een – laat ons hopen – tijdelijke crisis, waarbij ze de grote last van de loonindexering eigenlijk al moeten dragen.

De voorzitter: Dank u wel, collega Vande Reyde.

Het was een uitnodiging van de minister, collega's, dus ik neem aan dat u die aanneemt.

De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Voorzitter, als de minister iets vraagt, dan kunnen wij niet anders. Dan moeten wij nederig antwoorden.

Collega Vande Reyde, ik vind dat u nogal straf taalgebruik gebruikt. Het is misschien raar dat dat vanuit de oppositie komt, maar u hebt het over een economisch kerkhof dat hier mogelijk dreigt. Ik denk dat we in de coronaperiode en nu ook met de hoge energieprijzen met z'n allen bijna kamerbreed, schouder aan schouder, die steunmaatregelen die uitgewerkt zijn, telkens hebben gesteund. Terecht, omdat we ook wel – zelfs vanuit de oppositie – met z'n allen zagen dat het van belang is dat de ruggengraat van de Vlaamse economie rechtop blijft staan. We moeten ondernemers, bedrijven, en uiteraard ook de werknemers die daar werken, kunnen steunen, zodanig dat we door die coronacrisis, maar ook door die energiecrisis geraken.

Twee, om concreet te antwoorden op de vraag van de minister – maar misschien heb ik het verkeerd begrepen, collega Vande Reyde. Uw pleidooi is net – en misschien kunt u mij daarop corrigeren – om aan bedrijven die winst maken, eigenlijk ook energiesteun te gaan uitkeren, als ik het goed begrepen heb. Daar, moet ik eerlijk zeggen, haak ik wat af, om de heel eenvoudige reden dat ik, net zoals u, vind dat een overheid heel voorzichtig moet omgaan met de euro's die we in subsidies en in steun steken. De coronasteun moest heel snel komen. We hadden eigenlijk veel te weinig tijd om fijnmazig te werk te gaan, met het gevolg dat we toch heel wat steun hebben moeten recupereren, hebben moeten terugvragen. Dat kwam, denk ik, uit de evaluatie van de coronasteun. En dus vind ik het nu heel goed dat er een duidelijk kader is. Voor mij is het duidelijke kader: het zijn

bedrijven die in de problemen komen. Maar een bedrijf dat winst maakt? Ja, sorry, dan haak ik eigenlijk af. Ook de steunmaatregelen op federaal niveau waar u naar verwijst, zijn fijnmazig opgemaakt en worden niet uitgestrooid over iedereen, maar over diegenen die het nodig hebben.

Dat is, denk ik, een duidelijk antwoord, minister. Als het van ons afhangt, dan blijft dat criterium staan. Het gaat voor ons enkel om bedrijven die operationeel in de problemen komen na aftrek van de winst, en niet om iedereen.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Collega's, en ook collega Vande Reyde, ik ben toch wel wat verbaasd over de insteek die u hanteert in uw vraag. En dat is niet zozeer omdat u wijst op een terecht probleem, want we kunnen niet ontkennen dat onze economie en onze bedrijven onder druk staan door de hoge energieprijzen. Ik volgde deze commissie in het verleden niet op de voet, maar ik zag in u een ideologische scherplijper als het gaat over waar de overheid wel en niet geld aan geeft. Laat mij daar heel duidelijk in zijn: ikzelf maar ook mijn fractie, wij geloven in overheidssteun. Wij geloven dat overheidssteun noodzakelijk kan zijn, dat die soms ook nodig is en vaak ook wenselijk, maar wel altijd vanuit een heel duidelijke doelmatigheid. Dat was toch het pleidooi dat ik bij u tot voor kort altijd meende te ontwaren, namelijk dat steun vanuit de overheid een doel moest dienen. Ik zou er dus toch voor waarschuwen om die doelmatigheid niet los te laten. Ik denk dat wij als overheid de opdracht hebben om goed na te denken over waar we wel en geen steun aan geven. We kunnen verschillen over wat dan die doelmatigheid is, maar het principe van 'laat ons als overheid verstandig omgaan met de middelen die we hebben en goed kijken welk doel die middelen dienen' zou ik in dezen toch ook willen hanteren.

Wat concreet de steunmaatregelen aan bedrijven betreft, is het altijd de overtuiging van mijn fractie geweest dat we als overheid inderdaad voluntaristisch moeten zijn in het rechthouden van onze economie, dat in tijden van crisis bedrijven, net als burgers, moeten kunnen rekenen op een overheid die garant staat, die er borg voor staat dat de bedrijven overeind blijven, maar dus vanuit de doelmatigheid: bedrijven die in de problemen komen, die anders zonder deze crisis – of het nu de coronacrisis was of de economische crisis – zeker rendabel zouden zijn en draaiend zouden blijven, maar waar die rendabiliteit onder druk komt te staan, waar men dreigt overkop te gaan vanwege de problemen, daar moeten we een tandje bij steken.

Zonder dus in concreto te zeggen waar je de 'cap' moet leggen, is mijn oproep, minister: laat ons toch vooral bekijken dat we die bedrijven helpen die echt in de problemen komen en anders niet in de problemen gekomen zouden zijn. Dus daar ook vanuit onze fractie alle steun aan een overheid die borg staat en die garant staat voor het draaiend houden van onze economie, maar toch te allen tijde die doelmatigheid in het oog houden. Ik hoop dat we het daarover in deze commissie eens zijn: alle steun voor ondernemers die het moeilijk hebben en overkop dreigen te gaan, maar toch opletten dat we niet op een bepaald moment de winsten gaan subsidiëren eerder dan de werkgelegenheid. Dank u.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Namens mijn fractie wil ik van de gelegenheid gebruikmaken om over het belangrijke onderwerp dat collega Vande Reyde hier aanhaalt, ons standpunt mee te geven.

Ik denk dat die steun noodzakelijk is, dat er inderdaad een aantal ondernemingen bijzonder zwaar lijden onder deze energiecrisis. Ik denk dat iedereen die de voorbije maanden contact had met sectorfederaties en bedrijven, ook heeft vastgesteld dat de verscheidenheid van de impact van de crisis nog nooit zo groot is geweest. Er zijn op dit moment nog altijd bedrijven die hun energie 'sourcen' aan prijzen

van voor de crisis. Tot in het najaar was dat de ruime meerderheid van de bedrijven, zowel klein als groot had nog langlopende energiecontracten en was dus niet geconfronteerd met de fors oplopende prijzen die op de groothandelsmarkten werden genoteerd. Dat is de voorbije weken langzaamaan aan het veranderen, maar gelukkig zien we dat op die groothandelsmarkten de prijzen ondertussen gedaald zijn naar een veel lager niveau dan in de periode augustus-september, de periode waarin deze steun werd opgemaakt en ontwikkeld.

De reële impact van de energiecrisis is dus voor heel veel bedrijven heel verschillend en vergt ook een aanpak op maat. Het verwondert mij eigenlijk niet dat er tot op vandaag relatief weinig bedrijven verlies lijden – want daarover gaat het – door de hoge energiefacturen die ze te verwerken krijgen. Dat neemt natuurlijk niet weg dat het steuninstrument dat in de markt is gezet en dat selectief is in zijn benadering, een grondige evaluatie verdient, en misschien zelfs op relatief korte termijn. Daarom heb ik de vraag, minister, om dat te doen, misschien in overleg met de SERV. Het steunmechanisme is ook tot stand gekomen in overleg met sectoren en met de federaties. Zij voelen heel nadrukkelijk de polsslag van de bedrijven op dit moment. Het is dus nuttig om op korte termijn zo'n grondige evaluatie te doen van het steunmechanisme en ervoor te zorgen dat we daadwerkelijk de bedrijven steunen die steun nodig hebben.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: De criteria die we samen hebben gemaakt, waren in het eerste kader dat Europa daarvoor had opengesteld. Dat is gebeurd samen met de belangenorganisaties en federaties. U hebt daar heel veel belang aan gehecht. Binnen de regering zijn we ook tot afspraken gekomen. Het operationeel verlies was een belangrijk uitgangspunt. Dat was in het eerste kader zeker het geval. Ergens eind augustus zaten we aan het prijsniveau van 346 euro voor gas. Dat was gigantisch hoog. Vandaag zit het weer rond de 100 euro, al schommelt het nog veel, dat is al een heel andere context in een paar maanden tijd. Er waren er ook met een vast contract dat dit jaar zal aflopen.

2023 is een heel andere realiteit, daarover ben ik het met u eens. Er zijn de grondstofkosten naast de loonkosten die er eind januari bij komen en dan de energiekost nog. Die context verdient om zeer nauw opgevolgd te worden, maar een kerkhof van bedrijven die winst maken, is voor mij nog altijd een strijd. Dat zal voor mij een moeilijk punt blijven. Ik ben bijzonder kritisch ten opzichte van het buitenland en Europa. Als er nog winst wordt gemaakt, moet je kritisch durven zijn. Dat neemt niet weg dat we hebben afgesproken dat we dat nauw zullen monitoren en opvolgen – nogmaals – om de competitiviteit te bewaken. We hadden het hier daarnet over competitiviteit. Ik heb het de laatste maanden frequent ervaren: zelfs zeer grote bedrijven die hier gevestigd zijn, worden geconfronteerd met hoge kosten, de energie- en loonkosten, maar toch kiezen ze om hier te blijven en verder te investeren en te groeien wegens die competitiviteit en de belangrijkste grondstof in Vlaanderen: onze mensen. Dat stemt positief.

Ik besluit dat we in zeer nauw overleg met de federaties en de belangenorganisaties dag op dag zullen monitoren en opvolgen, zodat onze bedrijven maximaal het hoofd boven water kunnen houden in moeilijke tijden.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Bedankt voor alle interessante informatie.

Collega Rzoska en collega van de Vooruitfractie, uiteraard moeten die ondernemingen gesteund worden, uiteraard pleit ik daar vrij fel voor. Alles wat wij doen in dit land, alles wat we in deze crisis qua koopkrachtmaatregelen kunnen nemen – de koopkracht beschermen, zorgen dat de mensen niet in de miserie belanden –,

dat komt juist door die ondernemers, dat komt door die bedrijven. Zij absorberen die volledige loonindexering. Beeld u eens in wat dat betekent!

Ik hoor u in de commissie Welzijn graag pleiten voor meer welzijnsuitgaven, en voor Onderwijs, vaak terecht, maar het zijn wel de ondernemers die dat uiteindelijk allemaal betalen. U moet zich daar eens bewust van zijn, wat dat betekent. Het zijn niet zomaar winstgevende slechte boze en kwaadaardige mensen.

Het EBITA-criterium is zeer belangrijk, dat is geen nettowinst, verre van. Het criterium gaat over de EBITA, dat is winst die ondernemingen hebben voor ze belastingen, afboekingen en afschrijvingen doen. Dat is geen nettowinst, zoals ik al vaak gehoord heb. Trouwens, zelfs als ze op het einde van de rit winst overhouden, wil dat niet zeggen dat ondernemers absoluut niet meer geholpen moeten worden; dat elke steun aan hen weggesmeten geld is. Integendeel, weet u wat ondernemers doen met hun winst? Ze investeren opnieuw in hernieuwbare energie, in nieuwe mensen, in de vooruitgang van hun onderneming. Ze zorgen ervoor dat die niet alleen dit jaar nog bestaat, maar ook de jaren daarna. Zomaar zeggen dat winstgevende bedrijven – voor of na de aftrek van hun belastingen – geen steun moeten krijgen, vind ik heel kort door de bocht.

Ik ben blij dat de minister het erkent, dat is de essentie, er zijn maar 107 ondernemingen die een aanvraag hebben ingediend. Er was 250 miljoen euro voorzien. Dat is, denk ik, unaniem goedgekeurd. Daarvan gaat 3,2 miljoen euro naar die 107 ondernemingen. U kunt het licht van de zon toch niet ontkennen? De regels zijn veel te stringent op dit moment. Daar moeten we iets aan doen, we moeten dat aanpassen.

Het is goed dat de minister dit gaat herzien en ik neem aan dat we daarvoor een aangepast kader gaan kunnen aanbieden aan onze ondernemers, die daar echt wel dringend nood aan hebben.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de GREEN investeringssteun aan niet-ETS-bedrijven – 902 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, ik keer terug naar 2 december 2022. Dan keurde de Vlaamse Regering de GREEN-investeringssteun goed. Er wordt 200 miljoen euro voorzien om de niet-ETS-industrie (emissions trading scheme) te verduurzamen en om alternatieven te steunen voor warmte uit fossiele bronnen, zoals warmtepompen of elektrificatie. Op deze wijze wordt uitvoering gegeven aan de studie die Technopolis en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) opmaakten voor het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO): 'Economische potentieelstudie vergroening van de warmtevraag van de niet-ETS-industrie in Vlaanderen'. De projectoproep past in de doelstelling van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) om tegen 2030 10 procent van de niet-ETS industrie te vergroenen.

Ik heb daarover de volgende vragen.

Door inzet van deze steun kunnen bedrijven belangrijke energiebesparingen realiseren. Is het de bedoeling dat de Vlaamse overheid deze investeringen voorfinanciert en die middelen op termijn ook terugkeren? Wordt er gewerkt met een zogenaamd rollend fonds?

Heeft VLAIO vooraf een impactanalyse gemaakt van hoeveel bedrijven voor deze steun in aanmerking komen en hoeveel CO₂-besparing dit kan opleveren? Concreet: hoeveel bedrijven kunnen aanspraak maken op steun binnen het budget van 200 miljoen euro? Heeft men daar, binnen VLAIO, zicht op?

Zijn blauwe waterstof en de captatie van CO₂ te steunen oplossingen voor niet-ETS-industrie? Oplossingen die aan bod kwamen in de studie van Technopolis en VITO waren geothermie, warmtepompen, zonnethermie, restwarmte en andere. Niet waterstof en CO₂-captatie. Waarom kiest de Vlaamse Regering dan toch voor deze oplossingen?

Hoe past dit verhaal in de industriële klimaatsprong, waartoe ook beslist is?

In de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten (EBO's) worden voor de niet-ETS-industrie klimaataudits verplicht. Hoe zullen die audits eruitzien? Zijn de randvoorwaarden al bekend? Zullen deze klimaataudits een link maken met deze GREEN-investeringssteun?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank, collega Rzoska, voor uw vragen over het ambitieuze GREEN-programma dat we uitrollen om de warmtevraag van onze industrie en economie te verduurzamen.

Laat me eerst een aantal zaken toelichten. De nieuwe GREEN-investeringssteun richt zich op ondernemingen die overstappen van fossiele brandstoffen naar bijvoorbeeld warmtepompen of andere duurzame energiebronnen. Ook bedrijven die energie-efficiënte maatregelen nemen om hun totaalverbruik te verminderen, komen in aanmerking.

Een studie van Technopolis Group en VITO bracht het potentieel voor de vergroening van de energievraag bij de niet-ETS-industrie in kaart. Dat is de minder energie-intensieve industrie, zoals bijvoorbeeld de voedings- of de farmasector. Zij brengen die in kaart. Dit moet inderdaad invulling geven aan de doelstellingen van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) om de uitstoot van de niet-ETS-sectoren 40 procent te reduceren en 10 procent van de warmtevraag te vergroenen tegen 2030.

Deze studie geeft een aantal interessante duurzame technologieën aan, zoals de warmtepompen op basis van restwarmte. Bijvoorbeeld in onze voedingssector is dat inmiddels bekend en zit er nog een vrij groot potentieel, gelet op hun grote warmtevraag. Denk maar aan de grote koelcellen.

Deze studie werd in een stuurgroep besproken met heel wat actoren – industrie, bedrijf, kenniscentra én middenveld – waaruit het GREEN-programma werd ontwikkeld. Dit programma past voor mij ook in het tweesporenbeleid rond de energiecrisis dat we wensen te voeren. Enerzijds bestaat dat erin om er met directe steun voor te zorgen dat onze economie blijft draaien en gezonde bedrijven niet overkop gaan. Naast de directe steun, hebben we de 100 miljoen euro die we aangrijpen om het momentum vast te houden en om te versnellen rond energie-efficiëntie en verdere vergroening.

Ik wil er hier graag op wijzen dat het GREEN-programma niet enkel uit investeringssteun bestaat. We gaan inzetten op investeren en begeleiden, zowel op sector- als bedrijfsniveau. Het is duidelijk dat het plaatsen van zonnepanelen op uw dak van een andere orde is dan warmtepompen op basis van restwarmte inzetten in uw bedrijf. De warmtestromen van een voedingsbedrijf zijn ook anders dan bijvoorbeeld in de farmasector.

Tot slot nog een correctie: in het plan wordt over 200 miljoen euro gesproken, maar het gaat over 100 miljoen euro.

Om dan op uw eerste vraag te antwoorden: de investeringssteun die wordt voorzien is dezelfde als een subsidie bij de reguliere VLAIO-kanalen van de Strategische Ecologiesteun (STRES) of de Ecologiepremie+ (EP+), binnen de grenzen van de Europese Groepsvrijstellingsverordening en het Vlaamse wetgevende kader. Het gaat om investeringssteun die een deel van de ecologische meerkosten zal dekken. Ondernemingen kunnen ook een beroep doen op de overbruggingslening tot 2 miljoen euro om energiemaatregelen te financieren. Nogmaals, ik denk dat bedrijven die investeringssteun nodig hebben als duwtje in de rug, maar dat sterke begeleiding even belangrijk zal zijn. Er is een team bedrijfsprojecten dat naar het bedrijf gaat en een scan maakt van het bedrijf om na te gaan waar energie-efficiëntie mogelijk is. Op basis van die scan kan dan een investeringsprogramma worden opgemaakt, op niveau van het bedrijf.

Dan kom ik bij uw tweede vraag. De studie van Technopolis en VITO geeft een goede basis om het potentieel te kwantificeren. De studie leverde een technisch minimum en maximum voor het vergroenen van de warmtevraag in de niet-ETS-industrie. De ondergrens bedraagt ongeveer 1,12 megaton CO₂-equivalent op jaarbasis, de bovengrens 1,84 megaton. Dat komt theoretisch neer op een potentieel van 45 tot 75 procent van de warmtevraag.

Maar uiteraard zal het ervan afhangen hoeveel bedrijven inschrijven op de GREEN-investeringssteun. VLAIO ontving al heel wat positieve reacties en interesse van bedrijven om ermee aan de slag te gaan, bijvoorbeeld ook van enkele grote bedrijven in onder andere de voedingssector, die een demoproject willen opstarten en dat ook willen tentoonstellen aan andere bedrijven ter inspiratie. Dat kan dan een hefboom creëren. Dat is ook wat we daarmee beogen.

We gaan ook een monitoring uitvoeren die de vooruitgang zal opvolgen, om waar nodig bij te sturen in overleg met de sectoren en federaties. VLAIO staat dan ook in nauw contact met de Vlaamse overheidsdienst Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) om samen de monitoring van het actieplan verder te verfijnen en nauwkeurige inschattingen te kunnen maken.

Vervolgens had u een vraag over blauwe waterstof. De studie van Technopolis gaf wel aan dat waterstof tegen 2030 vooral bij de bedrijven in onze havens zal worden gebruikt, maar niettemin wilden we toch verzekeren om in deze oproep geen kansen te missen. We hebben hier dus het gebruik van groene waterstof, gemaakt op basis van groene energie, en blauwe waterstof, uit fossiel gas, waarbij de vrijgekomen CO₂ wordt opgevangen. De grijze waterstof, uit fossiel gas, maar waarbij de CO₂ gewoon nog vrijkomt, wordt expliciet niet toegelaten.

We laten hierin dus inderdaad zowel groene als blauwe waterstof toe, omdat er ook heel wat experts wijzen op het belang om zich niet blind te staren op groene waterstof alleen. Hernieuwbare elektriciteit die voor waterstof wordt ingezet, kan dan niet meer gebruikt worden voor de elektrificatie van het wagenpark, waardoor we weer extra fossiel gas nodig zullen hebben om elektriciteit te produceren. Ik verwijs daarvoor naar de binnenlandse experts, maar ook naar de buitenlandse, zoals Michael Liebreich, die toch een zeer gewaardeerde stem is in het debat, en die daarover vorige maand nog een vrij genuanceerd stuk heeft gebracht.

Carbon capture and storage (CCS) behoort niet tot de focus van de oproep en is dus ook niet steunbaar binnen de huidige oproep.

De klimaatsprong focust voornamelijk op de ETS-industrie, de grote, energie-intensieve bedrijven. De GREEN-oproep is dus net heel complementair, omdat hij zich voornamelijk richt op de niet-ETS-industrie, waar we met Vlaanderen ook onze

doelstellingen zullen moeten halen. Uiteraard kunnen beide programma's van elkaar leren, omdat er heel wat overlap zal zijn in de te gebruiken technologieën. Dat spreekt voor zich. Dat overzicht zal uiteraard ook goed bewaakt worden door VLAIO.

Bij de nieuwe EBO's voor niet-ETS-industrie vragen we inderdaad aan de bedrijven om een klimaataudit uit te voeren. Die extra klimaataudit moet bedrijven aanzetten om ambitieus te kijken naar mogelijke CO₂-besparende maatregelen. De bedrijven zullen dus ook voor het uitvoeren van die CO₂-besparende maatregelen kunnen kijken naar GREEN-investeringssteun. En omgekeerd is het toetreden tot de EBO's inderdaad ook een voorwaarde voor het verkrijgen van de GREEN-investeringssteun, voor die bedrijven die binnen de doelgroep van de EBO's vallen.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Dank u wel voor uw antwoorden op mijn vragen, minister. Ik haal er misschien toch nog eentje uit. Heb ik, op basis van uw antwoord op mijn eerste vraag, goed begrepen dat het niet de bedoeling is dat de steun terugkomt op het moment dat de energiebesparing wordt gerealiseerd en dat het dus geen rollend fonds is?

Ik kom ook nog even terug op uw antwoord op de vraag in verband met groene, blauwe en grijze waterstof. Ik heb de studie uiteraard ook bekeken. Daar spreekt men over groene waterstof. Ik vind het wat vreemd dat, op een moment dat we zeggen dat we van fossiel naar duurzaam gaan, men vanuit de overheid toch ook nog altijd die blauwe waterstof steunt. Daar hebben wij toch wat vragen bij. Ik heb daar nog altijd mijn bedenkingen bij, of dat wel een juist spoor is dat wordt gevolgd.

Ik heb nog één bijkomende vraag. U corrigeert mij vermoedelijk terecht, van 200 miljoen euro naar 100 miljoen euro. Ik twijfel daar niet aan. Maar is er ook een impactanalyse van VLAIO? Heeft men ongeveer een inschatting gemaakt van het aantal bedrijven dat men wil bereiken met dit instrument? U hebt daarnet gezegd dat u heel veel positieve geluiden hoort, dus ik ga ervan uit dat dossiers mogelijk aan het binnenkomen zijn. Maar is er vanuit het agentschap ook een analyse gemaakt om te kijken hoeveel bedrijven men met deze steun wil bereiken?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik zal beginnen met die laatste vraag. We hebben daar nog geen zicht op, maar ik vind het natuurlijk wel belangrijk om dat te kunnen monitoren en te kunnen opvolgen wat de impact zal zijn. Ik volg dat ook zeer nauw op. We hebben de Limburgse Reconversiematschappij (LRM) 30 miljoen euro steun gegeven. Zij gaan werken met uitgiftes, waarbij ze dus mikken op veertig tot vijftig bedrijven. Ik weet niet of ik dat zo mag doortrekken. Het gaat over energie-efficiëntie, enkel en alleen daar. We gaan dat dus wel verder opvolgen wat dat betreft.

Het klopt dat het geen rollend fonds is. En uw visie over groene versus blauwe waterstof noteer ik.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): We gaan dit dossier vanuit onze fractie uiteraard ook van dichtbij opvolgen. Ik kom hier dus vermoedelijk nog wel eens op terug op het moment dat we de resultaten van dit steunmechanisme zien.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de waarborg voor INEOS in het kader van Project ONE – 906 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de waarborg van 500 miljoen euro voor de investering van INEOS in Project ONE – 948 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Eerst en vooral mijn beste wensen, minister, collega's, medewerkers.

Minister, ik kom toch nog even terug op een beslissing van eind vorig jaar. Op 14 december stond in De Tijd: "De Vlaamse Regering heeft in alle stilte de uitgifte van een waarborg voor het omstreden INEOS-project in Antwerpen goedgekeurd. Met een maximum van 500 miljoen euro gaat het om de hoogste waarborg die Vlaanderen ooit gaf." Ik moet zeggen, minister, dat ik daar wel een beetje verbaasd over was, gezien het hele voortraject dat ondertussen al drie jaar loopt. Begin 2019 sloot Port of Antwerp een memorandum af met INEOS over Project ONE. Daar aanwezig waren toenmalig minister-president van de Vlaamse Regering Geert Bourgeois en minister van Economie Philippe Muyters.

Een paar maanden later stelde de CEO van Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) in de pers dat INEOS een waarborg zou krijgen van minder dan een half miljard maar meer dan 250 miljoen euro voor de investeringen in Antwerpen.

Daarna kwam er over die waarborg geen nieuws. Het bestaan, de aanvraag of de afspraak ervan werden volledig ontkend door deze regering. In 2021 reageerde uw voorganger Hilde Crevits in deze commissie dat er geen waarborg is toegekend en dat er geen formele aanvraag zou zijn ingediend. Pas drie jaar na de aankondiging van PMV in 2022 komt daar verandering in. U antwoordde, minister Brouns, op een schriftelijke vraag ineens iets helemaal anders. U zei: "Er werd inderdaad een aanvraag voor een waarborg ingediend bij Gigarant. Aangezien deze waarborg-aanvraag zich nog in de beslissingsfase bevindt, kunnen we het exacte bedrag van de waarborg niet bevestigen."

Dat interesseerde ons, en dus hebben we geprobeerd deze aanvraag in te kijken via alle democratische middelen die we daar als parlements lid voor hebben. We werden door uw kabinet doorgestuurd naar Gigarant, bij PMV. Die stuurde ons door naar de stad Antwerpen en vervolgens naar Flanders Investment & Trade (FIT). Er was nergens een aanvraag te bespeuren. Niemand had die. Iedereen verwijst naar elkaar en de Beroepsinstantie inzake de Openbaarheid van Bestuur heeft bij alle betrokken instanties navraag gedaan en gaf ons op 25 oktober 2022 het antwoord: "Er bestaat niks."

Drie weken later is er een beslissing. Op 15 november beslist de Vlaamse Regering een half miljard euro garantie via Gigarant aan INEOS toe te kennen. Er werd niet alleen een aanvraag opgesteld, ontvangen en behandeld, maar ook goedgekeurd. Drie weken later!

En dus, minister, heb ik daar toch een aantal vragen over.

Een, klopt het effectief dat de Vlaamse Regering de waarborg voor het INEOS-project heeft goedgekeurd, en voor welk bedrag is dat dan?

Twee, in 2019 werd door PMV aangekondigd dat het Vlaamse Gewest via PMV een waarborg zou verstrekken van minder dan een half miljard maar meer dan 250 miljoen euro. Maar toen ging het nog over investeringen in een ethaankraker en een PDH-unit (propaandehydrogenatie) voor de productie van propyleen. U weet, minister, dat die laatste intussen op de lange baan is geschoven. De vraag is dus welke impact dat heeft op de toekenning van die waarborg. Zou die PDH-unit er nog komen of niet?

Drie, wat zijn de voorwaarden voor INEOS om recht te hebben op die waarborg of een deel van die waarborg? Ik hoop dat die voorwaarden streng zijn, want het is een waarborg die zo groot is als de volledige waarborg die soms uitstond bij PMV in 2021. De gemiddelde was 7,6 miljoen euro en nu gaan we blijkbaar richting 500 miljoen euro.

Vier, de vraag die mij zeer interesseert: heeft INEOS hier nu echt ooit ergens een aanvraag voor ingediend en bij wie dan? Bij wie? En wanneer? Ik vraag me vooral dat laatste af.

Vijf, in januari 2019 werd er een memorandum opgesteld tussen INEOS, Port of Antwerp en de Vlaamse overheid. Vloeit deze waarborg nu voort uit de afspraken die in dat memorandum staan, die trouwens op geen enkele manier in te kijken zijn hier in het parlement.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

De heer Rzoska heeft het woord, excuseer. Zijn er nog vragen te stellen, mijnheer Rzoska?

Björn Rzoska (Groen): Ik begreep goed waarom u mij oversloeg, voorzitter, ook omdat de heer D'Haese al een stuk van mijn vraag had meegenomen.

Het was mij ook opgevallen, minister, dat het toch wel een heel stevige waarborg is die Gigarant uitgeeft. Een waarborg van 500 miljoen euro is toch wel een heel substantieel bedrag als je het bekijkt binnen Gigarant, en dan druk ik me nog heel licht uit. Ik denk dat het de grootste waarborg is die Vlaanderen ooit uitgaf.

Zoals collega D'Haese uit mijn vraag kon afleiden, staat in het jaarverslag van PMV dat het gemiddelde uitstaande waarborgbedrag 521 miljoen bedroeg in 2021. Per dossier was het ongeveer een gemiddelde van 7,6 miljoen euro. Als je dan 500 miljoen euro waarborg geeft, frons ik toch even de wenkbrauwen.

Gigarant kwam vroeger wel eens in opspraak. Hier zijn toen stevige debatten geweest over de omvergevallen modegroep FNG. Toen stond Gigarant voor 7,5 miljoen euro garant van het noodkrediet van 20 miljoen euro dat de banken aan het bedrijf verleenden. De bedragen waar het nu over gaat, liggen stukken hoger, en toen hebben we hier in de commissie over FNG verschillende interventies gehad.

Project ONE is nochtans omstreden. Ik hoef u er niet op te wijzen dat milieuorganisaties al verschillende keren naar de rechter trokken tegen verleende vergunningen voor dit project en daarbij ook gelijk kregen.

Ook tegen de omgevingsvergunning die uw collega Demir recent goedkeurde, wordt door de internationale ngo ClientEarth, gespecialiseerd in milieugedingen, opnieuw een rechtszaak aangespannen bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen. Dat deden ze samen met een aantal Vlaamse milieuverenigingen waaronder Bond Beter Leefmilieu (BBL) en Greenpeace vanwege de effecten van Project ONE op het klimaat, de stikstofuitstoot en de plasticvervuiling.

INEOS heeft als bedrijf het risico genomen al met de bouw van de installatie te beginnen, hoewel het nog niet zeker is dat zijn vergunning behouden blijft. Dat is niet uw verantwoordelijkheid. De uitspraak daarover verwacht men ten vroegste in de zomer van 2023.

Recent raakte in de media nog eens bekend dat de investeringskosten voor het project zouden oplopen tot 4 miljard euro. Dat is een pak meer dan het bedrag dat tot nog toe op het megaproject werd geplakt. INEOS had het de voorbije jaren stevast over een investering van om en bij de 3 miljard euro.

Er kunnen ook grote vragen worden gesteld bij het businessmodel van Project ONE. Ik verwijs naar het Institute for Energy Economics and Financial Analysis (IEEFA). Die hebben een analyse gemaakt van het project, vooral op de ethyleenmarkt, en hun besluit was helder: "Dit project is risicovol op een moment dat de Europese Unie beweegt in de richting van een vermindering van het gebruik van wegwerp-plastics, en dit in combinatie met een zwakke economische groei op die markt, zwakke marges, globale overproductie én goedkope invoer vanuit China en de Verenigde Staten." Zij hebben twijfels bij de financiële houdbaarheid van het project. Volgens hen zou Project ONE 18 procent toevoegen aan de totale Europese productiecapaciteit in 2026, terwijl de wereldwijde vraag slechts met 3 procent zou groeien tussen 2022 en 2026.

Collega D'Haese heeft er ook naar verwezen: de helft van het project, de realisatie van die PDH-eenheid – die raffinaderij – die is ondertussen op de lange baan geschoven. Dus de afhankelijkheid van schaliegas uit de Verenigde Staten, de hoge CO₂-uitstoot, het hoge percentage single-useplastics dat zou worden aangemaakt, doen wat ons betreft toch heel sterke vragen rijzen of dit nu het project is dat nodig is vanuit die Vlaamse overheid en vanuit die Vlaamse Regering, die dan toch wel rond een Vlaams energie-, klimaat-, en actieplan andere doelstellingen formuleert dan hetgeen INEOS van plan is.

FairFin waarschuwt voor een groot risico op 'stranded assets'. Climate Earth wil overigens aanvechten dat geen rekening werd gehouden met zogenoemde scope 3-emissies van broeikasgassen in het milieueffectenrapport voorafgaand aan de vergunning. Met de waarborg van PMV kan INEOS ook veel makkelijker leningen krijgen van Belgische banken. FairFin toonde in een vroeger rapport aan dat Belgische banken de voorbije jaren al miljarden uitleenden aan INEOS, en dus vandaar hebben wij toch wel wat vragen bij die PMV-waarborg die, wat ons betreft, mogelijk de risico's voor Vlaamse beleggers ook doet uitdeinen.

Minister, ik heb voor u de volgende vragen. Is een dergelijk hoog waarborgbedrag eigenlijk te verantwoorden? Is het gevaar niet groot dat de factuur eventueel zou terechtkomen bij de Vlaamse belastingbetaler? Hebt u, minister, ook weet van die analyse van het Institute for Energy Economics and Financial Analysis over INEOS Project ONE? Is het normaal dat dergelijke analyses genegeerd worden? Wordt bij het toekennen van dit soort waarborgen ook rekening gehouden met de preciaire vergunningssituatie van investeringsprojecten? En tot slot wat het ondersteunings-beleid van PMV betreft: dient PMV bij het toekennen van subsidies of waarborgen geen rekening te houden met de doelstellingen van de Vlaamse Regering inzake het decarboniseren en circulair maken van de Vlaamse industrie – we hebben het er vandaag nog al over gehad – en moeten in die zin ook scope 3-emissies niet in rekening worden gebracht?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega's. Collega D'Haese, ook mijn beste wensen voor het nieuwe jaar. Ik kijk uit naar een goede gezondheid voor u en een fijne samenwerking.

Wat de eerste vraag betreft, heeft de Vlaamse Regering inderdaad op datum van 15 november 2022 een principiële goedkeuring gegeven voor de waarborg voor het Project ONE voor een maximaal waarborgbedrag van 500 miljoen euro op de totale investering van 4 miljard euro. Hierbij werd Gigarant nv gemachtigd de onderhandelingen af te ronden, het komt verder in mijn antwoord nog naar voren, maar het is inderdaad een principesbeslissing die de vorige regering al genomen heeft omtrent deze waarborg.

Dan kom ik tot de volgende vraag. Een waarborgbedrag van 500 miljoen euro is in nominale termen absoluut een hoog bedrag – ik denk dat dat duidelijk is –, maar dat is te verantwoorden in het licht van de totale investeringskosten van minstens 4 miljard euro. Die kosten zijn inderdaad ook uitzonderlijk. De waarborg van Gigarant vertegenwoordigt dus ongeveer een achtste van de totale bestedingskosten, wat verhoudingsgewijs niet excessief is in vergelijking met andere grote investeringsprojecten. Er werd een uitgebreide risicoanalyse verricht, in het bijzonder voor het financiële risico ten aanzien van de INEOS-groep. De financiële sterkte van de INEOS-groep wordt door alle financiers als voldoende bevredigend beschouwd. Bovendien zijn er afdoende voorzieningen ingebouwd om het risico voor Vlaanderen af te dekken. Daar komen we nog op terug.

Dan was er de vraag over de PDH-unit: of die er alsnog zou kunnen komen en, zo ja, wanneer. De waarborg voor Project ONE heeft betrekking op de bouw van een ethaankraker en de bijhorende infrastructuur. De bouw van de PDH-unit maakt geen deel uit van het huidige investeringsproject. De ethaankraker zal wel in staat zijn om een beperkte hoeveelheid propyleen te produceren. Momenteel beschikt Gigarant niet over aanwijzingen of, dan wel wanneer, de bouw van een PDH-unit overwogen wordt.

Net zoals alle andere waarborgen die Gigarant toekent, betaalt INEOS een marktconforme waarborgpremie gedurende de looptijd van de waarborg. Daarnaast dient de kredietnemer een tewerkstellingsengagement na te komen, dat bepaald werd op minimaal 250 voltijdsequivalenten voor ieder jaar vanaf de start van de operationele periode. Uiteindelijk zouden daar vele duizenden mensen bij betrokken zijn, maar dit is de voorwaarde zoals die nu is voorzien.

Eveneens werd een engagement verkregen van de kredietnemer om, zodra dat technisch en commercieel mogelijk is op voldoende grote schaal, te voorzien in het gebruik van gerecycleerde grondstoffen. Dit laatste werd toegevoegd op basis van de door de raad van bestuur van Gigarant alsook door de Vlaamse Regering gestelde voorwaarde dat INEOS voldoende comfort dient te geven over de integratie van Project ONE in een circulaire waardeketen.

Sinds de zomer van 2021 werd Gigarant betrokken bij vertrouwelijke informele besprekingen rond Project ONE samen met INEOS en andere financiers. Dergelijk proces is de norm bij Gigarant, waarbij zowel een onderneming als haar financiers verkennende gesprekken kunnen voeren in de wetenschap dat bedrijfsgevoelige informatie uiterst confidentieel behandeld wordt.

Op datum van 22 december laatstleden zitten de onderhandelingen omtrent de modaliteiten van de kredietfaciliteiten en de waarborg in de laatste rechte lijn. De formele waarborgaanvraag werd inmiddels ontvangen en besproken op de raad van bestuur van Gigarant op 11 januari 2023, gisteren dus. De formele goedkeuring van deze aanvraag door de raad van bestuur zal volgen na een positieve beslissing hierover door de Vlaamse Regering. Daarna kan de waarborgovereenkomst worden ondertekend door Gigarant.

Vervolgens ga ik in op de vraag die verwijst naar de vorige Vlaamse Regering. Ik heb er daarnet al op geantwoord. Vloeit deze waarborg voort uit dit memorandum? Dat was een vraag van collega D'Haese. Ja, inderdaad, voor het aantrekken van

deze uitzonderlijke investering had de vorige Vlaamse Regering zich geëngageerd om dergelijke waarborg via Gigarant te voorzien.

Vervolgens ga ik in op de vragen van collega Rzoska rond het al dan niet negeren van een analyse van het Institute for Energy Economics and Financial Analysis over het INEOS-project. De financiers werden bij de besprekingen rond het dossier bijgestaan door IHS Markit, wereldwijd een van de grootste adviesbureaus van economische informatie en sinds 2022 deel van de S&P Group. IHS Markit heeft in opdracht van de financiers een uitgebreide due diligence verricht wat betreft de markt- en commerciële risico's voor Project ONE. Ook Gigarant heeft hiervan kennis kunnen nemen. De bevindingen en conclusies van de due diligence werden door alle financiers als voldoende beschouwd. Er is dus een ernstige economische analyse gebeurd.

Er waren ook een aantal vragen rond de vergunningssituatie. Aan dit onderwerp wordt uiteraard bijzondere aandacht besteed. Voor Project ONE werden in de financieringsdocumentatie een aantal beschermingsmaatregelen opgenomen in het geval dat die vergunning zou worden geschorst of geannuleerd, inclusief passende remediëringsperiodes. De remediëringsperiodes geven INEOS de kans om indien nodig remediërende maatregelen te nemen die desgevallend zouden worden opgelegd door de regelgevende overheid. Financiers kunnen op die manier niet onmiddellijk overgaan tot opzegging van de financiering zodra de vergunning zou worden geschorst of geannuleerd.

In het uiterste geval dat er geen uitvoerbare vergunning kan worden afgeleverd aan Project ONE om die werkzaamheden op te starten, kunnen de financiers tijdens de bouwperiode te allen tijde terugvallen op de INEOS Group om de financiering integraal terug te betalen. Ook tijdens de operationele periode blijft de INEOS Group de periodieke terugbetalingen onder de kredieten garanderen.

Verder waren er ook wat vragen over het ondersteuningsbeleid van PMV. De waarborg wordt niet verstrekt door PMV, maar door Gigarant. De verplichtingen ten aanzien van PMV worden vastgelegd in de beheersovereenkomst tussen PMV en de Vlaamse overheid. Wat betreft Gigarant zijn het Waarborgdecreet en het Waarborgbesluit van toepassing.

Voor zover nodig, wordt benadrukt dat Project ONE onderworpen is aan de vergunningsvoorwaarden zoals bepaald in de omgevingsvergunning die werd toegekend door de minister van Omgeving. Hierin werden onder meer een aantal bijzondere voorwaarden opgenomen inzake het streven naar CO₂-reductie en de inzet van alternatieve hernieuwbare en klimaatneutrale grond- en brandstoffen. De in de omgevingsvergunning opgelegde vergunningsvoorwaarden zijn uiteraard eveneens van toepassing op de financieringsdocumentatie.

Overigens werd bij de toekenning van de waarborg door Gigarant bijzondere aandacht besteed aan het circulaire karakter van Project ONE. Zo werd door de raad van bestuur van Gigarant de voorwaarde gesteld dat INEOS voldoende comfort dient te geven over de integratie van Project ONE in een circulaire waardeketen. Dit werd ook in de financieringsdocumentatie geoperationaliseerd door een engagement op te nemen van de kredietnemer om, zodra dat technisch en commercieel mogelijk is op voldoende grote schaal, te voorzien in het gebruik van gerecycleerde grondstoffen. Verder werden de vergunningsvoorwaarden opgenomen, met onder meer een stappenplan inzake klimaatneutraliteit en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen.

Tot slot wordt benadrukt dat Project ONE zodanig ontworpen werd om maximaal gebruik te maken van de meest geavanceerde technologieën met de intentie om binnen tien jaar na exploitatie klimaatneutraal te zijn. Dit is een belangrijk engagement dat betrekking heeft op scope 1 en scope 2.

In de klimaatroadmaps voor de energiebeleidsovereenkomst (EBO), die uiteraard ook van toepassing zijn voor INEOS, vragen we nu ook eerst de volle aandacht voor scope 1- en 2-emissies, dus de eigen uitstoot en de uitstoot van de aangekochte elektriciteit. De installatie heeft op zich weinig effect op de scope 3-emissies, dus de uitstoot van de aangekochte grondstoffen. Die emissies zijn onderdeel geweest van de levenscyclusanalyse die ze voor dit project hebben gemaakt. Bovendien was het de taak van de uitgebreide due diligence waarover ik daarnet sprak om ook strategische risico's voor de grondstoffen mee te onderzoeken.

Ik hoop hiermee al uw vragen voldoende te hebben beantwoord, collega's.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Bedankt, minister. Wat mij betreft, was het verhelderend, maar het roept wel belangrijke vragen op, vind ik, over twee aspecten: ten eerste het democratische aspect en ten tweede het economische.

In verband met het democratische aspect leer ik hier nu dat een regering eerst een principeel besluit neemt zonder dat er een dossier bestaat: "Wij zullen jullie wel een garantie geven." Dat wordt in geheime memoranda gezet die door niemand kunnen worden ingekeken. Vervolgens beslist de volgende regering om dat effectief te doen zonder dat er zelfs maar een aanvraag bestaat. Er zijn alleen informele gesprekken en zo verder. En doorheen heel dat proces – dat drie jaar lang duurt – is er vanuit de volksvertegenwoordiging geen enkele democratische controle mogelijk. Meer nog, er wordt gewoon ontkend door de betrokken ministers dat er iets aan de gang is. Dus op alle vragen in dit parlement is het antwoord altijd geweest dat er geen afspraken zijn, geen dossier en geen aanvraag. Ondertussen was dat allemaal bezig. Meer nog, u zegt hier dat het eigenlijk allemaal beslist was in 2019.

Ik stel me daar serieuze vragen bij. Het gaat om een waarborg van een half miljard, een achtste van – zoals u net zei – de totale waarborgcapaciteit van Gigarant. En daar is gewoon geen enkele controle op mogelijk. Jullie beslissen dat achter de schermen en wij kunnen daar geen vragen over stellen en geen openbaarheid over krijgen. En als het beslist is, dan komt het in de pers. Ik vind dat een groot probleem en ik vraag me af hoe jullie het verschil uitleggen met het papierwerk en de dossiers waar de mensen in de sociaal-culturele sector in verdrinken. Voor iedere euro moeten er bonnetjes worden ingediend en hier gebeurt voor een half miljard alles achter de schermen. Minister, ik vraag me toch af hoe u dat in de toekomst ziet. Zullen we op deze manier verdergaan of zal er meer mogelijkheid komen om democratische controle te hebben? Het is toch wel straf dat elke vraag daarover de afgelopen drie jaar afgeketst is.

En ten tweede stel ik me de serieuze vraag of het de taak van de overheid is om hier garant voor te staan. We hadden het hier daarnet over het creëren van welvaart en winsten en zo. Het is natuurlijk niet de ondernemer zelf die de welvaart creëert, mijnheer Vande Reyde. Dat zijn de mensen die in die ondernemingen werken, maar dat weet u zelf ook wel. Maar daarnet werd gezegd dat de winsten dienen om te herinvesteren. Maar als er iets is dat INEOS doet, dan is het wel winst maken: 3,5 miljard euro in 2021, en dan moeten wij vanuit de Vlaamse overheid garant gaan staan voor hun investeringen. Is dat onze job? Met belastinggeld?

Daarnaast is er uiteraard de vraag welke investering. Er wordt gesproken over circulaire waardeketens en zo verder. Dat is allemaal heel mooi, maar dit project gaat over het gebruiken van een afvalproduct van schaliegasproductie, de meest vervuilende productie van fossiele brandstoffen die er bestaat op deze aardbol, om die naar hier te laten komen en om daar plastics mee te maken. We moeten daar niet karikaturaal over doen. Die plastics worden voor zeer veel goede zaken gebruikt, maar er is een belangrijke component van wegwerplastics. We hebben hier

veel discussies over zwerfvuil en zo verder, dat heeft er allemaal wel mee te maken.

En dan lopen er inderdaad nog heel wat procedures tegen de bouw van die unit, maar de beslissing is blijkbaar wel al genomen. Hoe staat u daartegenover, minister? Is het echt een kerntaak van de overheid om garanties te verlenen aan een bedrijf dat miljardenwinsten genereert voor een project – en dat is toch wel belangrijk, want er wordt veel gesproken over dat het allemaal modern en groen is – waarbij het gaat om een technologie van het verleden. Dat weet iedereen in de chemie. Het kraken is een technologie van het verleden, en je gaat je voor dertig jaar vastzetten. Dus ik ben voor productieve investering in de chemie, zeker in Antwerpen, maar wel met een blik op de toekomst en niet met technologieën van de vorige eeuw. We moeten vooruit. En dat is niet wat er met dit project gebeurt, en ik vind het zeer jammer dat net daarvoor zulke grote middelen worden vrijgemaakt en niet voor andere investeringen die ons wel op het spoor van duurzame chemie kunnen zetten.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, het blijft altijd een moeilijkheid voor dit parlement om soms zicht te krijgen op dossiers. Dan heb ik het niet enkel ... want de beslissing die jullie hebben genomen, zat gewoon transparant in Kaleidos. Die heb ik daar dus ook uit gehaald. Die stond inderdaad ook in De Tijd. Zo gaat dat nu eenmaal in de politiek, collega D'Haese. Maar collega D'Haese heeft wel een punt als het gaat over de transparantie en toegankelijkheid van dossiers voor parlementsleden ter parlementaire controle als het gaat over PMV en afgeleid Gigarant. En het is altijd opvallend dat op het moment dat er iets fout loopt – en dan verwijs ik naar Electrawinds of FNG –, heel het parlement op zijn achterste poten staat, en dat dan wel alle dossiers kunnen komen. Maar op het moment dat PMV afzakt naar de commissie ... En dan ben ik niet de enige, maar ook zelfs collega Van Rompuy heeft daar last mee gehad. Zo heeft hij bepaalde dossiers die hij als parlements lid ter inzage gevraagd heeft, van PMV niet gekregen. Hij kreeg ze gewoon niet, terwijl we bijvoorbeeld bij de Limburgse Reconversie maatschappij (LRM) – daar hebben we net over gesproken, en dat zal u nauw aan het hart liggen – die transparantie wel kregen.

En dus stel ik mij ook vragen zoals: hoe gaat een Vlaamse Regering, maar vooral hoe kunnen wij als parlement eigenlijk controleren wat daar gebeurt? Want dit is een heel groot bedrag: 500 miljoen euro. Als dit fout loopt, dan gaat de Vlaamse belastingbetaler hier wel degelijk serieuze averij oplopen. Als ik zie wat de commotie was bij FNG en bij Electrawinds, dan stond het parlement hier op zijn achterste poten. Dus ik heb toch ook wel mijn vragen, voorzitter, over hoe wij als parlement eigenlijk dergelijke processen veel beter en transparanter kunnen controleren, want ik heb de indruk dat de achterkamers hier toch echt nog wel werken.

Dan kom ik tot een tweede vraag, en daar eindig ik mee, voorzitter. Minister, u hebt het gehad over een uitgebreide risicoanalyse die gemaakt is als antwoord op mijn tweede vraag van daarnet. Ik vraag bij dezen, minister, die risicoanalyse op. Als dat niet kan in het publieke, dan wil ik ze graag vertrouwelijk hebben. We hebben hier nog formules gehad van vertrouwelijke zittingen. Ik herinner er me zo eentje van Finocas. U hebt ook geantwoord dat er door INEOS, het bedrijf zelf, rond circulaire waardeketen wel degelijk elementen zijn aangehaald. Ook die vraag ik op. Ook die analyse zou ik graag zien. Nogmaals, als het niet kan in de openbaarheid, dan toch tenminste onder de vertrouwelijkheid zodanig dat we daar onze parlementaire controletaak volledig kunnen uitvoeren.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik ondersteun het laatste pleidooi van collega Rzoska over transparantie en zo. We hebben die discussie al uitvoerig gehad, en

ik had begrepen dat PMV dat beter ging doen in de toekomst, dus dit is denk ik zo'n dossier waarvan ik niet alle informatie heb, en waarvan ik zeg dat het goed zou zijn als er betere informatie aan parlementsleden gegeven zou worden, op voorhand, voordat het ons inderdaad via de pers ter ore komt.

Los daarvan – want ik wil heel die discussie niet opnieuw beginnen – nog twee dingen. Het is al een paar keer gezegd in deze commissie, maar bedrijven die winst maken ... Collega's, we mogen blij zijn dat er bedrijven zijn die winst maken. Zullen we alleen bedrijven ondersteunen die verlies maken? Dan zullen we een schoon economisch landschap hebben. Winst maken is niet slecht. Winst maken wil niet zeggen dat je als bedrijf geen enkel probleem hebt, en dat je alles kunt doen. Winst wil gewoon zeggen dat je daarmee mensen kunt aannemen, dat je daarmee investeringen kunt doen, en dat je daarmee kunt zorgen voor de toekomstige economische welvaart in Vlaanderen. Het ding dat winst slecht is, ik weet wel dat we hier met communisten en dergelijke zitten, maar laten we dat toch misschien ... *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Geen communist? Af en toe toch in deze commissie. Maar laat ons dat toch even in perspectief plaatsen, dat winst niet slecht is.

Ten derde vond ik het helemaal absurd dat het hier zou gaan over technologieën van het verleden, en dat we die niet nodig hebben. Ik weet niet collega D'Haese, maar u moet maar eens aan de haven van Zeebrugge gaan staan momenteel. De containers of de vrachtschepen met liquid natural gas (lng) komen daar aan de lopende band binnen. We zijn overall in Europa nieuwe lng-terminals aan het bouwen. Weet je waarvan dat afkomstig is? Dat is onder andere afkomstig van Amerikaanse schalie-gastecnologie, waar Amerika wel op heeft ingezet, en daardoor de energiecrisis veel beter kan doorstaan dan wij. Zeggen dat we dat allemaal niet nodig hebben ... We zijn dat nu massaal aan het importeren vanuit het buitenland, en dat kost ons stukken van mensen, en dat is echt een enorm nadeel voor onze economie. Die twee zaken koppelen, is een beetje absurd, denk ik.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Wat betreft transparantie in de werking van dit parlement ten aanzien van PMV en Gigarant: met PMV hebben we duidelijke afspraken gemaakt om een stuk proactief vanuit dit parlement de dialoog met PMV aan te gaan, en zicht te krijgen op hun investeringsbeslissingen. Dat zullen we op die manier uitvoeren. Wat betreft dit dossier laat ik het aan de minister om te kijken op welke manier we die transparantie kunnen organiseren, maar dat moeten we uiteraard ook maximaal doen. Ik ben ten slotte ook blij dat er voldoende afstand is tussen collega D'Haese en collega Vande Reyde, om op die manier de veiligheid voor iedereen te garanderen. *(Gelach)*

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, ik vind het goed, ik vind het belangrijk dat ik hier de kans krijg om heel duidelijk te zijn. Ik grijp nu de kans om te zeggen dat ik bij de laatste actuele vraag op dat vlak misschien ook iets duidelijker had kunnen zijn. Ik vind het heel belangrijk dat jullie – en jullie hebben daar ook gezeten, aan die kant – maximaal transparantie krijgen in elk dossier. Binnen de mogelijkheden die ik heb als minister wil ik u die geven. 100 procent. Laat dat nu voor eens en voor altijd duidelijk zijn. Ik wil daar geen enkel misverstand over hebben, want we gaan het straks in de regeling der werkzaamheden nog hebben over het dossier waar we de laatste actuele vragen rond gesteld hebben: de subsidies in het kader van corona. Maar ook hier, collega's, laat daar geen enkele twijfel over bestaan.

Wat ik begrijp? Een aantal zaken. Er is een 'non-disclosure agreement' (NDA) afgesloten, een vertrouwelijkheidsclausule, die we, in de mate dat die ons dat oplegt, moeten respecteren. Ik denk dat we het daar allemaal over eens zijn.

Ik begrijp ook, collega D'Haese, dat collega Crevits wel heeft aangegeven dat er een proces lopende was. Zij heeft daar dus naar verwezen. Als daar een tegenpraak is, moeten we dat maar nagaan. Dat is wat ik teruggekoppeld heb gekregen.

Dan, wat de waarborg zelf betreft: dat is op zich inderdaad een groot bedrag. Maar de waarborg gaat op een achtste van de investering, dat heb ik daarstraks ook gezegd. We hebben het in de hoorzitting hiervoor ook gehad over reshoring. Nogmaals, we hebben in Vlaanderen heel wat instrumenten die dienst kunnen doen als een soort hefboom, zeg maar, om belangrijke investeringen naar Vlaanderen te halen. En die waarborg is er ook zo een.

Wat de bijkomende vragen van collega Rzoska betreft: dat sluit eigenlijk aan bij mijn startpleidooi en 'opening statement': alles waar u recht op hebt. U mag mij daarmee blijven confronteren, als dat niet in orde is. Blijf dat vooral doen, zou ik zeggen. Een risico-analyse en alle andere stukken: maximale transparantie voor het parlement.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, bedankt voor het engagement, voor de 100 procent transparantie, maar we krijgen 0 procent. We krijgen zelfs dingen die niet kloppen. U hebt op mijn vraag schriftelijk geantwoord dat er inderdaad een aanvraag voor een waarborg werd ingediend bij Gigarant. U zegt hier vandaag dat dat niet waar is. Er was geen aanvraag, de aanvraag is eergisteren nog maar net binnengekomen. Niet alleen nul transparantie, dat is negatieve transparantie, verkeerde informatie. En als we dan op zoek gaan naar informatie, stuurt iedereen ons van het kastje naar de muur. En niemand geeft enige transparantie, 0 procent. Totdat het in de pers komt of op Kaleidos komt, want daar kun je inderdaad ook gaan kijken. *(Opmerkingen van minister Jo Brouns)*

NDA? Ja, maar, minister, het gaat over overheidsgegeld. Ik ben volksvertegenwoordiger. Ik wil controle kunnen uitoefenen op wat er met ons geld gebeurt. U moet mij geen bedrijfsgevoelige informatie geven, maar op zijn minst zeggen welke processen er lopen. Dat mogen wij als volksvertegenwoordigers toch wel weten? Er bestaan manieren om dingen op een vertrouwelijke manier door te geven. Dat kan allemaal op het kantoor van de griffier gelegd worden. Dat kunnen we in besloten zitting doen. Het maakt mij niet uit. U zegt: 100 procent transparantie. Het is 0. Dus dat vind ik wel echt een probleem, maar ik neem aan dat er een engagement is om dat in de toekomst anders te doen.

Twee, zeer kort, collega Vande Reyde heeft er zijn specialiteit van gemaakt om aan te vallen op dingen die de tegenstander niet gezegd heeft. Dat is indrukwekkend. Hij doet dat hier in het parlement, ook in ieder debat aan universiteiten enzovoort. Ik zou twee zaken gezegd hebben: een, dat winst slecht is. Dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd dat als INEOS zoveel winst maakt – en de heer Vande Reyde zegt dat winst dient om te investeren –, waarom zij hun investering dan niet zelf betalen en wij daarvoor garant moeten staan. Dat was mijn vraag. Ik blijf dat een open vraag vinden.

Twee, technologie van het verleden ging niet over Ing, mijnheer Vande Reyde. Daar ging het niet over. Het ging over het proces van kraken, kraken versus synthese. Je kraakt geen Ing. En heel de chemie weet dat we naar synthese moeten, in plaats van katalyse, in plaats van kraken. En ik vind het jammer dat wij een half miljoen euro veil hebben om hier een technologie van het verleden te zetten die nog dertig jaar gaat draaien en die gaat maken, minister, dat wij de komende tien, twintig jaar geen investeringen gaan hebben in de technologieën van de toekomst, omdat we onszelf vandaag vastzetten in technologieën van het verleden. Dat is een interessante technologische discussie die ik met de heer Vande

Reyde en u graag zou hebben, in plaats van karikaturen te maken en te antwoorden op dingen die niemand ooit gezegd heeft. Dat is misschien een goed voorname voor dit jaar, om te antwoorden op de stellingen van de tegenstander in plaats van dingen die men zelf verzonnen heeft.

De voorzitter: Ik denk dat u een kleine revolutie ontketent in dit huis.

De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Dank u, minister, voor uw bijkomende antwoorden. Ik vind het goed dat u het engagement opneemt voor zoveel mogelijk transparantie, en wat mij betreft, zoals u het zelf gezegd hebt, 100 procent transparantie. U hebt ook aan deze kant gezeten en u weet hoe moeilijk het soms wordt, zeker als die non-disclosure agreements gemaakt worden, voor een parlement en een democratie. Ik vind uiteraard dat een bedrijf ook recht heeft op bedrijfsgeheimen, maar ik zie soms dossiers waar het misbruikt wordt en waar het zo ruim wordt geïnterpreteerd dat men eigenlijk per definitie de controle uitschakelt. Ik denk daarom dat het belangrijk is dat het parlement zijn werk kan doen en het is goed dat we dat straks ook kunnen bekijken in het kader van andere dossiers. Ik denk dat het alleen maar uw democratie, uw parlement, maar ook uw Vlaamse Regering sterker maakt als een parlement volop kan controleren wat beslist wordt.

De voorzitter: Ik denk dat we het daar kamerbreed over eens zijn.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over discriminatie van werkzoekenden met een beperking op de arbeidsmarkt – 901 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een duurzame en inclusieve arbeidsmarkt – 956 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de 28 acties van de Commissie Diversiteit om de arbeidsmarkt diverser en inclusiever te maken – 990 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over discriminatie bij sollicitaties – 1025 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, ik heb een aantal vragen om uitleg ingediend. Een eerste gaat over discriminatie van werkzoekenden met een beperking op de arbeidsmarkt. Ik zal daarmee beginnen.

Minister, u hebt ongetwijfeld de reportage van Sasker Van de Ven gezien. U hebt zelfs een open brief geschreven. Deze vraag was ingediend voor u dat had gedaan. Ik heb dat gelezen als antwoord op de reportage. Als stagiair-reporter bij Het Laatste Nieuws (HLN) maakte Sasker een reeks over zijn moeilijke zoektocht naar

werk. Dat was redelijk confronterend, want wij hebben hier altijd de mond vol over hoe we alle profielen op onze arbeidsmarkt nodig hebben en hoe men alle drempels moet proberen te verlagen, en dan krijgt men een getuigenis en een verhaal over hoe moeilijk het is om dat effectief te realiseren. Als rolstoelgebruiker loopt die zoektocht niet over rozen. Hij getuigt over de discriminatie die hij ervaart en hij legt ook, op een zeer toegankelijke manier, het breder liggende probleem bloot.

De cijfers ogen niet fraai. Vlaanderen telt 34.420 werkzoekenden met een beperking. De vermelding van een functiebeperking halveert de kans om uitgenodigd te worden op een jobgesprek. Ik weet dat u dat ook weet; ik heb het gelezen in de open brief. U geeft aan dat u dat problematisch vindt en dat daarop moet worden ingezet. Dit is iets waar we het al heel lang over hebben en wat niet meer thuis hoort in deze tijd. Mensen met een functiebeperking willen zich inzetten op de arbeidsmarkt, maar ze worden niet uitgenodigd, simpelweg vanwege hun beperking. Er is geen aandacht voor hun capaciteiten en voor wat ze kunnen bijdragen.

Bij de Vlaamse overheid hanteert men een streefdoel van 3 procent tewerkstelling van mensen met een handicap of chronische ziekte. Maar men haalt dat percentage nog altijd niet. Onze buurlanden doen het beter. Dat moet ons triggeren om enkele versnellingen hoger te schakelen.

Mijn vragen zijn de volgende.

Hebt u zicht op hoeveel van die 34.420 mensen op een muur van discriminatie botsen? Hoeveel meldingen worden er gedaan? Hoeveel dossiers worden er opgestart? We weten dat het niet is omdat je op discriminatie botst, dat je ook effectief melding doet, terwijl dat eigenlijk wel nodig is. Er mag geen mentaliteit van 'er zich bij neerleggen' zijn. We moeten dat aanpakken. Er moet melding worden gedaan, we moeten dat in kaart kunnen brengen. We moeten die mensen verder kunnen helpen.

Hebt u er zicht op hoe lang iemand met een functiebeperking op zoek moet gaan voor hij/zij/hun een job vinden?

Welke stappen gaat u ondernemen om er deze legislatuur nog voor te zorgen dat meer mensen met een functiebeperking naar een job worden toegeleid? Gaat u daar een turbo op zetten?

Wanneer gaat u als overheid er eindelijk voor zorgen dat u het eigen streefdoel van tewerkstelling van 3 procent van mensen met een beperking of chronische ziekte haalt? U spreekt in uw open brief van 2,55 procent. Dat is een halve procent te weinig. De Vlaamse overheid heeft een symboolfunctie, alle overheidsdiensten en publieke diensten moeten een weerspiegeling zijn van de samenleving. Dat is het 'leading by example'-principe. Welke extra stappen zult u zetten?

En ik zal meteen een brug maken naar de volgende vraag van de heren Annouri en Annouri, voorzitter, over een duurzame en inclusieve arbeidsmarkt.

Vorig jaar bleek uit cijfers dat kwetsbare profielen op de arbeidsmarkt – jongeren, mensen met een migratieachtergrond, mensen met een arbeidshandicap – harder werden getroffen door de coronacrisis. Kortom, de meest kwetsbaren worden in crisis nog eens harder getroffen. We weten dat dat effectief de realiteit is en een nieuw trendrapport heeft dat opnieuw bevestigd. Het nieuwe trendrapport 'Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt' van het Steunpunt Werk kijkt naar het eventuele herstel na de COVID-19-pandemie. De analyses tonen aan dat, net zoals de impact van de gezondheids crisis op de arbeidsmarkt, ook het herstel erg ongelijk blijkt. Zo concludeert het onderzoek dat er bij vrouwen, personen met een handicap en niet-schoolgaande jongeren in 2021 opnieuw meer mensen aan het werk waren dan voor de crisis. Bij personen met een migratieachtergrond en

kortgeschoolden zien we dat herstel echter nog niet. Bij kortgeschoolden daalt de werkzaamheidsgraad in 2021 zelfs tot een van de laagste punten van de laatste tien jaar. Again, met alle grote uitspraken over iedereen nodig hebben, 80 procent tewerkstellingsgraad, ervoor zorgen dat je alle profielen kunt begeleiden op de arbeidsmarkt, zijn dit dingen die we echt niet kunnen accepteren. Er moet een alarmsignaal afgaan.

Dit is niet alleen pijnlijk voor mensen die zich willen engageren op onze arbeidsmarkt maar op muren botsen, het is ook onaanvaardbaar en inefficiënt. En ook de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) stelt dat Vlaanderen dringend werk moet maken van een duurzame en inclusieve arbeidsmarkt. Om de werkzaamheidsgraad van mensen met een migratieachtergrond en mensen met een arbeidsbeperking duurzaam te verhogen stelt de Commissie Diversiteit een lijst met 28 prioritaire acties voor. De Commissie Diversiteit, die de werkgevers- en werknemersorganisaties, participatieorganisatie LEVL en Handicap en Arbeid verenigt, vraagt de Vlaamse Regering om hier nog voor de verkiezingen in 2024 met volle kracht op in te zetten. Daarom had ik voor u de volgende vragen.

Hebt u kennis genomen van het trendrapport. Wat zijn uw bevindingen hiervan?

Welke monitoring doet het Departement Werk en Sociale Economie met betrekking tot de arbeidsmarktpositie van kwetsbare groepen?

Met welke relancemaatregelen focusten de Vlaamse Regering en VDAB op kwetsbare groepen? Hoe evalueert u deze maatregelen? Waarom hebben ze hun doel gemist bij sommige groepen?

Naar aanleiding van mijn vragen over het vorige trendrapport aan minister Crevits in februari 2021, sprak de minister van een kwetsbaarheidstoets die integraal deel uitmaakt van het VESOC-akkoord (Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité) 'Alle hens aan dek'. Kunt u mij toelichten hoe deze kwetsbaarheidstoets intussen in de praktijk is gebracht?

Welke inspanningen zult u doen om de werkzaamheidsgraad van alle kwetsbare groepen duurzaam te verhogen?

Hoe zult u concreet aan de slag gaan met de aanbevelingen van de SERV?

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Voorzitter, het is onze ambitie dat hier in Vlaanderen 80 op de 100 mensen die de beroepsactieve leeftijd hebben, aan het werk zijn. Ik denk dat we in de provincie Oost-Vlaanderen al met de realisatie van die ambitie flirten. Of zitten we er al boven? *(Opmerkingen)*

82 procent! En West-Vlaanderen? Roeselare? Waregem? Ik zie collega Vanryckeghem kijken. Dat kan misschien tot een fusie leiden in de toekomst. *(Opmerkingen en gelach)*

In de echte 'Vlaanders' is het aan het lukken. In Brabant hebben we nog wat werk.

Die ambitie is niet alleen zeer ambitieus maar ook realistisch. Als we echter kijken naar wie buiten de EU geboren is, zitten we in Vlaanderen nog net onder de 60 procent. Dat wil zeggen dat 40 op de 100 mensen met de beroepsactieve leeftijd van buiten de EU hier in Vlaanderen niet aan het werk zijn. Voor mensen met een arbeidsbeperking is het nog schrijnender. Daar is 51 op de 100 met de beroepsactieve leeftijd niet aan het werk. Onze hele commissie is er nochtans, denk ik, van overtuigd dat daar heel wat potentieel zit.

De Commissie Diversiteit van de SERV heeft 28 zeer concrete acties binnen 9 domeinen voorgesteld om opleidingen toegankelijker en de arbeidsmarkt inclusiever te maken. Collega Annouri verwees daar al naar. Hij verwees ook naar het onderzoek, waaruit ik 3 cijfers wil toelichten. Dat onderzoek heeft gepolst naar wat de kans is, in vergelijking met een referentiegroep, dat je op gesprek kunt gaan als je een bepaald kenmerk hebt.

Personen met een beperking hebben 41 procent minder kans op een positieve reactie op hun kandidatuur. Dat is verschrikkelijk. Ik vind dat schrijnend en verschrikkelijk. Wat mij totaal onbekend was, is het feit dat het wat betreft fysieke aantrekkelijkheid gaat over 37 procent. Ik weet niet hoe men dat op een cv kan zien. Misschien hebben mensen bepaalde foto's. Ik weet niet hoe zij de fysieke aantrekkelijkheid hebben geobjectiveerd. Dat lijkt mij een vrij subjectief iets. Kennelijk zou er zoiets bestaan als een objectieve fysieke aantrekkelijkheid en als je daar niet aan voldoet, heb je 37 procent minder kans op een positieve reactie. Dat is verschrikkelijk. Bij leeftijd gaat het over 34 procent. Bij etniciteit om 29 procent.

Ondanks het feit dat onze arbeidsmarkt in brand staat en dat we met veel openstaande vacatures zitten, zijn er mensen die, vanwege zaken waar ze niets aan kunnen doen en waarbij ook geen enkele correlatie bestaat met hun capaciteiten en potentieel, minder kansen krijgen op onze arbeidsmarkt dan mensen uit de referentiegroep. Ik hoop dat we dat in deze commissie kamerbreed een regelrechte schande vinden.

In die zin verwelkomt mijn fractie ook de acties en het concrete werk van de SERV en sluit ik mij aan bij de vragen van collega Annouri.

Minister, denkt u dat die 28 prioritaire acties realiseerbaar zijn?

Worden deze acties de komende jaren al geïmplementeerd?

Hoe zullen we omgaan met de onderzoeksresultaten? Zeker de resultaten met betrekking tot de fysieke aantrekkelijkheid. We hebben het in deze commissie al over veel zaken gehad, maar niet over fysieke aantrekkelijkheid.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik ging eigenlijk mijn tussenkomst beginnen met jullie allemaal de beste wensen over te maken, jullie allemaal behalve de voorzitter. *(Gelach)*

Maar in ieder geval mijn beste wensen, dat u uw ambities mag waarmaken, dat u er met volle goesting tegenaan kunt vliegen.

Alleen moeten we vaststellen – en dan kom ik tot het onderwerp van de vraag – dat er jammer genoeg nogal wat mensen in onze samenleving zijn die die wensen of ambities ook willen waarmaken, maar ze niet kunnen waarmaken, ze niet mogen waarmaken omdat ze niet de kansen krijgen om die te kunnen waarmaken. Dan hebben we het over het feit dat er nog altijd mensen worden uitgesloten wegens een fysieke handicap, wegens hun leeftijd, wegens hun achtergrond. Dat kunnen we – zoals de collega's terecht zeggen en daar sluit ik mij volmondig bij aan – absoluut niet aanvaarden. Los van onze samenleving, die iedereen nodig heeft om heel ons sociaal model draaiende te houden, kunnen we gewoon niet aanvaarden dat mensen worden uitgesloten wegens die kenmerken.

Het is een probleem dat regelmatig terugkomt. Je zou denken dat werkgevers, met de krapte op de arbeidsmarkt, iedereen nodig hebben en misschien toch beginnen

na te denken om mensen allemaal kansen te geven. Laat ons hopen dat die evolutie er ook is. Ik geloof daar ook wel in. Maar het probleem is zeker de wereld niet uit.

Er is al naar verwezen: ook mijn aandacht ging naar het onderzoek dat door Louis Lippens samen met professor Stijn Baert is gevoerd en waarbij men praktijktesten tussen 2005 en 2020 wereldwijd heeft samengebracht, 900.000 cv's heeft uitgestuurd om te testen of bedrijven mensen al dan niet, en op basis waarvan dan, zouden uitnodigen. De conclusies zijn al vermeld. Wat vooral opvalt is dat mensen met een handicap het vaakst worden gediscrimineerd. Het is eigenlijk onbegrijpelijk. We gaan het er later in deze commissievergadering ook nog over hebben, denk ik, over mensen met langdurige ziekte en handicap. De mensen met een etnische achtergrond worden inderdaad ook gediscrimineerd. Ik had het ook genoemd. Het mag misschien voor sommigen hier in de commissie verontrustend zijn, maar minder aantrekkelijke kandidaten gaan inderdaad minder kansen krijgen. En ook oudere werknemers: binnen Europa blijkt vooral de leeftijd de belangrijkste discriminatiegrond te zijn. Dat mogen we echt niet aanvaarden.

Ik vat wat samen en rond af, omdat er natuurlijk al heel veel is gezegd door de collega's. Het onderzoek van de UGent is wat ons betreft een nuttige en verhelderende wereldwijde oefening geweest, maar ik denk dat we vooral ook hier in het Vlaams Parlement naar Vlaanderen moeten kijken. Daarom heb ik deze vragen, minister.

Welke conclusies trekt u uit het onderzoek van Lippens en Baert omtrent de aanpak van discriminatie op de arbeidsmarkt in Vlaanderen?

Zal er in het kader van het diversiteitsbeleid actie worden ondernomen om niet alleen te focussen op discriminatie wegens migratieachtergrond, waarnaar soms heel veel aandacht gaat – en terecht, voor alle duidelijkheid –, maar ook op die andere uitdagingen, ook leeftijd in het bijzonder, om daar die discriminatie ook aan te pakken?

Ziet u hiervoor een rol, en welke dan, voor de sectorconvenanten? We hebben ook de sectorconsulenten, onder andere één voor discriminatie, denk ik. Welke rol zullen zij hierin spelen?

Welke inspanningen gaat VDAB doen om de kans op discriminatie van werkzoekenden bij sollicitaties weg te werken?

Ten slotte moeten we natuurlijk ook naar de werkgevers kijken. We moeten daar niet flauw over doen. Ook zij hebben hier een belangrijke verantwoordelijkheid in. Gaat u dan ook initiatieven naar hen toe nemen om de problematiek bij de wortel aan te pakken?

Ik kijk uit naar uw antwoorden.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega's. Ik ga beginnen met heel kort een ervaring te vertellen van een tijdje terug. Het sluit een beetje aan bij het antwoord op de vraag van de heer Annouri in de volgende ronde, mijn verontschuldigheden daarvoor alvast.

Ik had het genoeg om uitgenodigd te worden in Gent. Samen met VDAB zijn we daar bij Albert Heijn – een beetje sluikreclame, maar soit – op bezoek geweest. Daar werden doofstomme Oekraïners tewerkgesteld. Dat was echt een bijzonder knap initiatief waarbij men Oekraïense vluchtelingen die hier al een tijdje verbleven, de kans heeft gegeven om, nadat ze heel snel weg waren met het vullen van de rekken, de verantwoordelijkheid te krijgen om shiftleider te worden. Dat

waren dus mensen met een dubbele beperking, of een driedubbele beperking zo je wilt. Dan ga je dat dus na en stel je jezelf de vraag: waarom kan dat daar wel? Het is dan heel vaak effectief gewoon de kans geven. Je voelde immers heel goed, ook aan de winkelverantwoordelijke, dat ze aanvankelijk ook wel hun vragen hadden. Gaat dat lukken? Gaat dat niet lukken? Maar je moet de mensen gewoon de kans geven. Geef iemand een kans om te laten zien dat hij of zij wel de vaardigheden heeft. De groep medewerkers die daarrond stond, heeft zich daar natuurlijk ook aan moeten aanpassen. Maar de intrinsieke motivatie en de goesting om daar aan de slag te gaan, ondanks de beperkingen, gevlucht voor een oorlog, een gehoorbeperking, ... Ze waren hier eigenlijk al dagen te vroeg, ze stonden al aan de winkel om toch te kunnen beginnen. Ik wil gewoon die ervaring met u delen dat ik er heel sterk in geloof dat het vaak een kwestie is van te durven springen, ook als werkgever, en mensen kansen te geven.

Met die positieve noot geef ik de antwoorden op uw vragen. Collega's, elk geval van discriminatie op de arbeidsmarkt is iets waar we samen tegen moeten blijven strijden. Dat doen we met deze vragen en de antwoorden die we erop zullen geven, om dat nogmaals onder de aandacht te brengen.

In 2021 ging de Vlaamse Sociale Inspectie op 115 locaties ter plaatse in het kader van 77 dossiers. 13 dossiers werden geopend na een melding van discriminatie – het gaat dan om alle types van discriminatie. Belangrijk om te vermelden is ook dat Vlaanderen niet autonoom bevoegd is voor discriminatie. Soms is het zo dat de inspectie klachten binnenkrijgt over zaken die onder de federale bevoegdheid vallen. Die klachten worden overgemaakt aan de federale inspectiediensten.

Vlaanderen telt vandaag 34.420 werkzoekenden met een arbeidsbeperking die ingeschreven zijn bij VDAB. Naast arbeidsbeperking zijn er nog andere mogelijke discriminatiegronden. Daar is ook al veelvuldig naar verwezen. Dat betekent natuurlijk niet dat die discriminatie niet voorkomt. En hier maak ik de brug naar de vragen die gesteld zijn naar aanleiding van het doctoraatsonderzoek van de UGent over correspondentietesten. Met alle 38 sectoren waar we een sectorconvenant mee hebben afgesloten, hebben we een nulmeting rond discriminatie lopen. We verwachten in het najaar van dit jaar de resultaten van die nulmeting. Die monitoring beperkt zich niet tot één grond van discriminatie. Sectoren konden op basis van een risicoanalyse binnen hun sector bepalen welke verschillende discriminatiegronden er getest zullen worden. Op basis van de resultaten van de monitoring kunnen sectoren doelgericht acties ondernemen. Net als eerdere onderzoeken, vind ik dit doctoraatsonderzoek belangrijk om mee te nemen in ons antidiscriminatiebeleid.

VDAB en het Departement Werk en Sociale Economie beschikken dus niet over cijfers die betrekking hebben op hoeveel langer de zoektocht duurt om een job te vinden vanwege hun beperkingen. Een traject naar werk is afhankelijk van persoon tot persoon. Toch toont inderdaad, collega Annouri, het verhaal van Sasker aan dat zij vaker tegen een perceptie moeten vechten en werkgevers nog meer moeten overtuigen van hun talenten. Het is toch – collega's, we moeten dat durven te benoemen – een heel belangrijke vaststelling dat die mensen dus inderdaad substantieel minder kansen krijgen om zich te mogen bewijzen.

In de strijd tegen discriminatie is het belangrijk dat we klanten van VDAB aansporen om potentiële gevallen van discriminatie te melden. Ik roep ook expliciet op om dat te doen. VDAB werkt hier ook proactief op. Zo wordt er onder meer gewerkt met software om mogelijk discriminerende termen bij vacatures te ontdekken. Ook daar kan met de nodige algoritmes en applicaties op dat vlak de strijd nog verder aangescherpt worden.

De streefcijfers bij de Vlaamse overheid vallen onder de bevoegdheid van minister Somers.

Midden december formuleerde de SERV een advies met 28 voorstellen voor stappen naar een meer duurzame, inclusieve arbeidsmarkt. Het advies is gebaseerd op de actielijsten migratieachtergrond en arbeidsbeperking van de Commissie Diversiteit en het VESOC-werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee', dat we begin juli afsloten vanuit de Vlaamse Regering. De voorstellen zijn dus niet nieuw, maar ze leggen een duidelijke focus op een ambitie voor een duurzame, inclusieve arbeidsmarkt, een ambitie die absoluut gedeeld wordt – dat voel ik hier ook in de voltallige commissie. Een inclusieve arbeidsmarkt realiseer je dus niet alleen met een focus op activering. Ook werkgevers en intermediairen moeten hier mee hun schouders onder kunnen zetten. Alleen op die manier zal het lukken om de werkzaamheidsgraad voor iedereen te verhogen. Adviezen zoals dat van de SERV, met 28 voorstellen voor stappen naar een meer inclusieve arbeidsmarkt, lijken inderdaad een heel duidelijke kwetsbaarheidstoets te zijn en ze zijn zeker een meerwaarde om drempels in de huidige dienstverlening en maatregelen bloot te leggen.

Zoals u weet, biedt VDAB dienstverlening op maat aan voor elke burger, dus ook voor diegenen met een functiebeperking en een migratieachtergrond. Niet elke persoon met een migratieachtergrond heeft dezelfde noden, net als niet elke persoon met een functiebeperking identieke noden heeft. Voor mij is dat ook fundamenteel bij VDAB als men daar vandaag een andere contactstrategie hanteert. Ik vind dat VDAB meer mag uitbreken. Dat betekent naar bedrijven toegaan die vandaag moeite hebben om hun vacatures in te vullen – vaak zien we dat men daar de witte raaf voor ogen heeft, dat de lat veel te hoog gelegd wordt – en dat er veel meer aandacht gaat naar het aanbod en kansen bieden aan mensen met een beperking. Dat is een punt dat als eerste op de agenda staat bij het gesprek tussen de VDAB-teams en de respectievelijke werkgevers. Dat is een stukje van een attitude, een wijze van cultuur, hoe je als VDAB omgaat met het invullen van vacatures. Dat mag ook daar nog veel meer benadrukt worden, dat mag nog hoger op de agenda van elke bemiddelaar.

Bemiddelaars worden daarom getraind om de noden van mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt te detecteren en gespecialiseerde dienstverlening via partners aan te bieden waar dat nodig is. Zo kan de werkvorm Groeien en Leren Op de Werkvloer (GLOW) ingezet worden voor personen waarvan de competenties versterkt moeten worden door werkpleklers om de afstand te kunnen overbruggen. We monitoren in het kader van GLOW trouwens specifiek de doelgroep van mensen met een handicap en we voorzien intensievere begeleiding voor mensen met een grotere afstand, waaronder mensen met een handicap. In die context kan ik ook verwijzen naar acties uit een aantal specifieke actieplannen die deze legislatuur gelanceerd zijn, zoals 'Vijf voor Taal' – specifiek voor taalachterstand – en het actieplan inzake re-integratie.

VDAB en zijn partners dragen ook bij om de brede dynamiek rond inclusief ondernemen op de arbeidsmarkt te blijven ondersteunen en stimuleren. Bovendien heeft VDAB recent de campagne 'Witte raaf' gelanceerd, die specifiek inspeelt op diverse profielen. De krapte blijft daar inderdaad een extra kans. We zien dat, want ondanks de economische dip en het groter potentieel aan arbeidskrachten, blijft er een structureel probleem op de arbeidsmarkt. 'Witte raaf' leert ons dat je inderdaad mensen die op het eerste gezicht misschien geen match vertonen tussen cv en vacature, de kans moet geven om hun vaardigheden te tonen.

In 2023 gaan we sterk inzetten op de tewerkstellingskansen van personen met een arbeidsbeperking. Vanaf 1 juli starten we ook met individueel maatwerk. Daar wordt toch ook wel het nodige van verwacht om bij te benen op het vlak van de tewerkstelling van mensen met een beperking. Het zal dan ook heel belangrijk zijn om de werkgevers daar voldoende over te informeren, zodat men weet wat men kan verwachten op dat vlak. Ik zie daar zelf nog een grote uitdaging.

We ondersteunen de werkgevers die een persoon met een arbeidsbeperking willen aanwerven. U kent het systeem van het individueel maatwerk. Er wordt nagegaan welke vorm van ondersteuning men nodig heeft. Er wordt dan een een-op-eenbegeleiding voorzien, en ook een financiële ondersteuning voor de werkgever. Want het is inderdaad vaak nog 'onbekend is onbemind'.

Het 'Trendrapport kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt' is een jaarlijkse publicatie van het Departement Werk en Sociale Economie en het steunpunt. Het is een goed instrument om de temperatuur op dat vlak op onze Vlaamse arbeidsmarkt te meten. Uit het rapport blijkt inderdaad onder andere dat er nog nooit zo weinig neet-jongeren (not in education, employment or training) waren. Dat is toch wel een belangrijke vaststelling, zeker na corona. Dat is een positieve evolutie. Daarnaast is er ook extra aandacht voor de groep van de niet-beroepsactieven. Ik heb het hier al heel vaak gezegd en ik zal het blijven herhalen tot de laatste dag: dat is een bijzonder grote uitdaging. Collega Annouri heeft er ook al vaak naar verwezen. Ik denk dat er met betrekking tot de mensen die vandaag langdurig ziek zijn, nog ongelooflijk veel kansen liggen. Ik wil dit jaar, ook onder de vorm van het proefproject dat we gestart zijn met professor Godderis in Leuven en in het Limburgse, ook aanschuiven aan de tafel van de eerstelijnszone. Ik geloof heel sterk in een ecosysteem rond werk, waarbij werk een deel van het herstel kan zijn van mensen die langdurig ziek zijn.

Volgens de prognoses zou de werkzaamheidsgraad met 5,8 procentpunten kunnen stijgen als we erin slagen om kwetsbare werkzoekenden en andersactieven die het dichtst bij de arbeidsmarkt staan, ook aan de slag te krijgen. Dat is een belangrijke bevinding, die ons de 80 procentdoelstelling kan doen bereiken en waar we dit jaar nog extra aan de slag mee willen gaan. Er zijn onder andere de nieuwe instrumenten als jobcoaching, de RSZ-korting (Rijksdienst voor de Sociale Zekerheid) voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt en de samenwerking met de lokale besturen en de eerstelijnszones, naar het voorbeeld dat ik zojuist gaf.

Wat betreft de vraag naar monitoring van andersactieven, zit de regie bij het steunpunt, dat daarvoor de opdracht heeft gekregen in de meerjarenovereenkomst. Via het Departement Werk en Sociale Economie ondersteunen we daar ook in en bouwen we ook steeds verder aan de interactieve tool om het ook op een laagdrempelige manier te kunnen valoriseren.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Dank u wel voor uw antwoorden, minister.

Wat mij opvalt, is dat verschillende dingen worden vastgesteld in die onderzoeken, maar dat er eigenlijk niets nieuws is. Dat zijn discussies die wij al heel lang voeren. En we zien dat opnieuw bevestigd. Bijvoorbeeld: kwetsbare profielen op de arbeidsmarkt die vaak tegen een muur lopen. Last in, first out: zij hebben het het moeilijkst om ergens binnen te raken en een job te vinden, en als er een moeilijk moment of een crisis is, of de crisis is voorbij en men heeft ze niet meer nodig, zijn ze de eersten die weer gedropt worden.

Een belangrijk aspect daarin is duurzame tewerkstelling. Dat ontbreekt heel vaak voor kwetsbare profielen, voor mensen die op een muur botsen door discriminatie, door iets, zoals collega Ronse het goed heeft verwoord, waar ze helemaal niets aan kunnen doen, van fysieke aantrekkelijkheid tot een beperking, leeftijd, geaardheid, afkomst. En op die muur botsen, collega's, is niet iets wat je even van je afschudt, waarna je verder doet. Dat zijn littekens. Daar is wetenschappelijk onderzoek naar gebeurd. Dat draag je mee voor de rest van je leven. Beeld je gewoon de keren in dat je zelf als individu iemand bent tegengekomen die je heel hard heeft gekwetst, die iets heeft gezegd over jou als persoon, die je heeft geraakt op een manier die blijft naspelen. Ikzelf ben een man van 38, succesvol op verschillende vlakken – ik

laat in het midden op welke vlakken – , maar de keren dat ik met discriminatie te maken heb gehad, dat neem ik nog altijd mee. Maar ik kan dat plaatsen. Als je jonger bent, als je een meer kwetsbaar profiel hebt, blijf je altijd geconfronteerd worden met die momenten. Dat is geen aangenaam gevoel. En als je dat blijft opstapelen, ben je burgers die mee willen schrijven aan het verhaal van onze samenleving, op onze Vlaamse arbeidsmarkt, in onze Vlaamse Gemeenschap, eigenlijk onrecht aan het aandoen. Dan ben je die in de steek aan het laten.

Ik herhaal wat ik daarnet zei. Dat zijn discussies die we al jaren, al decennia aan het voeren zijn. Ik heb het nooit anders geweten, ook sinds ik in dit parlement ben. Ik blijf voor een stuk op mijn honger zitten over die klik die eindelijk gemaakt zal worden om effectief voor een trendbreuk te zorgen.

Een vraag die ik me stel, is: hoe lang nog? Hoe lang nog gaan we dit soort discussies blijven voeren? Hoe lang nog gaan we dit soort onderzoeken, die keer op keer de discriminatie van die mensen blijven bevestigen, naar boven blijven zien komen? Als je het al niet ziet veranderen op momenten dat economisch iedereen nodig is, en men daar nog altijd die discriminatie blijft opwerpen, wanneer dan wel?

Minister, u hebt zelf nog anderhalf jaar te gaan in deze legislatuur. Op welke manier gaat u de werkgevers hier meer over aanspreken en sensibiliseren? Want er zijn heel veel dingen die u kunt doen, maar zij zijn natuurlijk wel een 'key factor'. Een van de dingen die u hebt aangehaald, is dat er 155 meldingen van discriminatie zijn gebeurd. Excuseer, maar ik vind dat te weinig. Ik vind dat geen goed signaal. We hebben het altijd gehad over heel veel verschillende soorten zaken: discriminatie, grensoverschrijdend gedrag, 'n'importe quoi'. Er moeten meldingen zijn om een trendbreuk te creëren. Als er maar 155 meldingen gebeuren, wil dat 2 dingen zeggen. Men gelooft niet dat die melding een verschil zal maken. Kortom, men vertrouwt niet op de betrokken instanties om hen te helpen. En ten tweede zorgt het er ook voor dat zij die discrimineren, er ook niet op worden aangesproken en er niet mee geconfronteerd worden. Dan ga je dus ook geen trendbreuk realiseren, want zij gaan rustig verder blijven doen. Ze worden er toch niet mee geconfronteerd en het probleem blijft aanslepen. Hoe gaat u ervoor zorgen dat u het komende anderhalf jaar een trendbreuk gaat realiseren, zodat we niet bij het begin van de volgende legislatuur, bij het volgende onderzoek dat komt, opnieuw dezelfde conclusies moeten trekken?

Ten tweede had ik een vraag gesteld over de kwetsbaarheidstoets. U hebt daar niet op geantwoord, denk ik? (*Opmerkingen*)

Sorry, dan heb ik dat gemist. Als u heel kort nog eens zou kunnen aangeven op welke manier dat nu wordt geëvalueerd en hoe het wordt gebruikt, want dan heb ik dat daarnet gemist. Mijn excuses daarvoor.

Ten derde zijn er die streefcijfers. U verwijst naar collega Somers. Dat klopt, maar ik had gehoopt dat u hem had gecontacteerd en hier iets over zou kunnen zeggen, want het is echt te belangrijk om gewoon te zeggen ... Ik wil die vraag gerust aan hem stellen, maar ik had gehoopt dat u daar meer over zou kunnen zeggen, omdat 'leading by example' als Vlaamse overheid ongelooflijk belangrijk is. Het beeld dat we willen zijn als samenleving, wat we kunnen zijn als samenleving, het potentieel dat we hebben en hoe het anders kan: we kunnen dat mee uitstralen en je moet daar het toonbeeld in zijn. Door dat niet te doen, leg je je voor een stuk neer bij de status quo, bij de problemen die er nu zijn, als een soort van onoplosbaar iets. Dat het moeilijk is, dat het niet gaat van de ene dag op de andere, geloof me: dat begrijp ik maar al te goed. Maar hoelang zijn we al die 3 procent naar voren aan het schuiven? Dat was de vorige legislatuur ook al zo. Toen hebben we dat ook niet gehaald. Dus mijn vraag is: welke turbo gaat u erop zetten om ervoor te

zorgen dat het deze legislatuur nog gekeerd kan worden? Of leggen we ons erbij neer dat het deze legislatuur niet gehaald zal worden?

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Om bij het allerlaatste van collega Annouri te beginnen. Als het gaat over 'leading by example' en streefcijfers: hoe absurd zou het zijn om streefcijfers op te leggen, bijvoorbeeld binnen de Vlaamse Gemeenschap, over mensen die fysiek minder aantrekkelijk zijn? Dat je zegt binnen onze Vlaamse administratie: "Hoera, er werken nu – in plaats van 5 procent – 10 procent mensen die fysiek minder aantrekkelijk zijn!" Ik wil eigenlijk alleen maar aangeven dat ik persoonlijk wat problemen heb met dat onderzoek. Mijn eerste vraag is: hoe hebben die onderzoekers vastgelegd dat een bepaalde doelgroep 'fysiek minder aantrekkelijk' is? Hebben wij daar zicht op? Hebben die professoren ... *(Opmerkingen)*

Tom Ongena (Open Vld): U begint toch niet aan uzelf te twijfelen, collega? *(Gelach)*

Axel Ronse (N-VA): Ik twijfel al lang aan mezelf. *(Gelach)*

Ik ben blij dat u niet aan mij twijfelt. *(Gelach)*

Ik geef alleen maar mee dat ik het iets absurd vind.

Twee, en dat is een principe dat ik hier graag naar voren zou willen schuiven, dat hoort voor een minister van Werk en ook voor ons de allereerste prioriteit te zijn: mensen die willen werken en potentieel hebben, moeten we aan het werk helpen. Van alle dingen die op ons bord liggen, is dat het eerste, of het nu iemand ouder is of een nieuwkomer, iemand met een arbeidsbeperking of iemand die, ja, fysiek minder aantrekkelijk is, al blijf ik het daar zeer moeilijk mee hebben, om mensen op die manier onder te verdelen. Dat zijn de mensen die willen werken.

Als ik naar een werkgever ga – en ik doe dat vaak met Maaïke, elke vrijdag – zeggen ze altijd: "Er is personeelstekort, dat is ons grootste probleem en onze grootste uitdaging." Maar eigenlijk, en misschien moeten we ook onszelf daarin wat corrigeren, zouden we hun moeten zeggen: "Oké, maar voor ons is de eerste prioriteit dat we naar de groep kijken van wie hier ís en wie wíl werken, maar driehonderd keer een njet krijgt of geen reactie krijgt op een cv."

We hebben inderdaad nog anderhalf jaar, dus laat ons daar een engagement van maken. Het is makkelijker gezegd om daar een engagement van te maken dan om dat ook effectief hard te maken, want dat gaat – zoals collega Annouri zegt – over een mentaliteitswijziging die we gaan moeten bereiken. En dat kan door met rolmodellen en goede verhalen uit te komen, door ook zelf het voorbeeld te geven waar we het kunnen geven, en mensen echt voluit op hun potentieel aan te werven. Maar dat kan ook, en daar geloof ik wel in studie, door na te gaan wat eigenlijk de onderliggende vooroordelen zijn om iemand uit die groepen niet aan te werven. Als het gaat over leeftijd, kan ik eigenlijk al twee vooroordelen noemen: dat gaat meestal om het feit dat ze te veel gaan kosten, want volgens de cao moet je ze in de hoogste anciënniteit betalen, of dat gaat over het feit dat ze misschien niet meer meekunnen inzake dit en dat. Dat zijn vooroordelen, vooral het tweede, die bij een aantal mensen echt wel doorgeprikt kunnen worden. Als het gaat om mensen met een andere achtergrond, zal dat misschien gaan over: gaan ze mee in de 'cultural fit' van onze organisatie passen, of gaan ze de taal wel machtig zijn? Dat zijn allemaal vooroordelen waar we punctueel op moeten ingaan.

En daar is mijn vraag, minister: zou het geen idee zijn dat uw administratie, per groep die hier geschetst is, eens een analyse maakt van alle studies die er al zijn geweest? Wat zijn eigenlijk de vooroordelen die werkgevers ertoe leiden om hen

niet aan te nemen? Op die manier kunnen we echt evidencebased te werk gaan om een ambitie aan te gaan die, denk ik, hopelijk voor ons allemaal de eerste ambitie is. Dat is mijn eerste vraag: laat ons hier in dit parlement een vooroordelenlijst per groep bekijken en kijken hoe we die vooroordelen kunnen aanpakken, om mensen met potentieel die willen werken, de kansen te geven die ze verdienen. Kunnen we daar eens tijd voor maken, desnoods via een gedachtewisseling, om daarop te werken?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik sluit me aan bij wat de collega's al hebben gezegd. We kunnen gewoon niet aanvaarden dat mensen wegens hun afkomst, leeftijd, handicap of zelfs uiterlijk niet dezelfde kansen krijgen. Wie vol moet naar een sollicitatie gaat en telkens opnieuw tegen de muur van Annouri botst – de muren die hij schetst natuurlijk – geraakt natuurlijk ontmoedigd. Het is goed dat de Vlaamse overheid binnen haar mogelijkheden daar alles op inzet.

Ik heb nog twee bijkomende vragen/suggesties. Eén, mensen met een beperking vormen een van de grootste groepen die worden gediscrimineerd of minder kansen krijgen. Al te vaak vertaalt toegankelijkheid tot de arbeidsmarkt voor die mensen zich in toegankelijkheid tot de werkvloer zelf. Minister, in welke mate kunt u ook initiatieven nemen en naar de sociale partners kijken om na te gaan om de toegankelijkheid tot de bedrijven te verhogen. In de openbare sector zijn daar allerhande regels voor.

Twee, uit onderzoek blijkt dat de problemen zich situeren bij de sollicitaties zelf. Nu is er een interessant initiatief van uitzendbureau Accent. Vanaf februari gaat men starten met anonieme cv's te bezorgen aan bedrijven. De CEO van Accent spreekt over een proefproject. Hij is ervan overtuigd dat mensen die de eerste schifting overleven, een kans maken. Het is natuurlijk geen anonieme aanwerving; ze gaan effectief fysiek langs. Hij gelooft daar sterk in. Er zijn voorbeelden uit het buitenland waar dat effectief geholpen heeft, dus daar moeten we eens naar kijken.

Ik kijk in de richting van VDAB. U hebt het zelf gezegd – ik zoek het nog eens op –: er zijn 34.000 werkzoekenden met een arbeidsbeperking. Daar zit nog wat potentieel voor VDAB om het instrument van anonieme cv's te gebruiken, al is het maar bij wijze van experiment, om meer succes te boeken in de tewerkstelling van die mensen. VDAB kan ervoor zorgen dat ze een job vinden. Ziet u daar heil in, minister?

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Dank u om dit op de agenda te zetten. Cruciaal punt. Aansluitend op de heer Annouri, er is niets nieuws onder de zon, misschien niet wat betreft de cijfers en de realiteit. Maar wel in de economische realiteit. Lang werd gezegd dat de discriminatie deels zou worden opgelost als er arbeidskrapte is. Dan gaan ondernemers en werkgevers niet anders kunnen dan die mensen aanwerven. De realiteit toont vandaag aan dat dat naïef is. Dat is wel iets nieuws. Ik ben blij dat de collega's in deze commissie het idee inderdaad genegen zijn en dat het zeer liberale denken van 'a rising tide lifts all boats' – als er nood is, als het goed gaat, zal iedereen wel worden meegesleurd –, niet klopt. De cijfers tonen aan – collega Ronse verwees ernaar – dat we zelfs in tijden van arbeidsmarktkrapte geconfronteerd worden met discriminatie.

We moeten ons daar grote zorgen over maken. Als we de ambitie hebben om de werkgelegenheids- en activeringsgraad omhoog te krijgen, hebben we elk talent nodig. We verliezen in Vlaanderen nog altijd te veel talent, om velerlei redenen, maar discriminatie is er daar zeker één van. Dat zorgt niet alleen voor krapte op de arbeidsmarkt, dat zorgt ook voor een gevoel van moedeloosheid. Wie wil werken, moet de kans krijgen om te werken. Dat is een grondwettelijk recht. Het

recht op arbeid staat in de Grondwet. Discriminatie gaat daar radicaal tegen in en zorgt ervoor dat mensen afhaken, dat ze zich afkeren van onze samenleving. Ik ken er genoeg hier in Brussel, jongeren die willen werken en keer op keer tegen de muur lopen. We kunnen ons daar niet hard genoeg tegen afzetten.

Wat moet er gebeuren? Vooreerst moeten we richting werkgevers werken op die vooroordelen. We moeten echt de switch maken richting in de brede zin van het woord 'talentdenken', eerder dan naar mogelijke problemen zoals: gaat die wel passen in onze bedrijfscultuur? Moeten we hier aanpassingen maken? Neen. Wel: welk talent kunnen we in onze organisatie gebruiken en versterken? Hoe komen we daar als bedrijf in het totaal sterker uit? Talentdenken moet centraal staan, vooroordelen moeten worden weggewerkt. Wat is de rol van VDAB? Kan VDAB naar de werkgevers die bij VDAB komen een actieve rol opnemen? De vraag van werkgevers, de vacatures bij VDAB stijgen. Kan VDAB met die werkgevers in gesprek gaan?

Ziet u voor het wegwerken van de vooroordelen een manier om de 'best practices' toe te passen en te verspreiden? Ik verwijs naar een voorbeeld in mijn stad Mechelen, waar met een 'first come, first served'-principe wordt gewerkt. Wie eerst solliciteert, krijgt onmiddellijk de job, los van het cv. Dat hebben we in Mechelen met een paar ondernemingen opgestart. Wie zich aanbiedt, wordt onmiddellijk ingepast. Dat is iemand die op basis van het cv anders misschien niet aan bod zou komen. Dat is het eerste element.

We moeten ook niet naïef zijn. *(Opmerkingen)*

Als er structureel discriminatie is ... *(Opmerkingen)*

Het is een combinatie van twee vragen, dus ik neem iets meer tijd.

De voorzitter: Neen, u komt tussen. U stelt zelf geen vraag. Probeer het kort te vatten.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Dit is een zeer breed onderwerp.

De voorzitter: Collega Verbeurgt, probeer het kort te vatten. Ik ben heel, heel coulant.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Ik probeer het kort te houden, maar het is een te belangrijk onderwerp om daar kort over te gaan.

Dan is er de sanctionering. Ik denk dat we daar ook niet naïef in mogen zijn. Als we structureel vaststellen dat er zich problemen blijven voordoen met werkgevers, dan moeten we ook durven te sanctioneren. In Gent, bijvoorbeeld, heeft men vandaag aangekondigd dat men bij een herevaluatie van de praktijktesten toch ook wel zal overgaan naar het opstellen van een juridisch dossier. Minister, als bijvoorbeeld door de inspectie wordt vastgesteld dat er blijvende meldingen zijn, zal men daar dan ook juridisch tegen optreden?

Een laatste element is dat we ook echt het structurele beleid moeten aanpassen. Dan kijk ik bijvoorbeeld specifiek naar toegankelijkheid, waarnaar collega Ongena al verwees, toegankelijkheid op de werkvloer, maar ook naar de werkvloer. Veel bedrijven beschikken vandaag niet over toegankelijkheid via het openbaar vervoer, wat voor mensen met een arbeidsbeperking vaak toch ook een uitdaging vormt om op het werk te raken. Ik herinner mij een voorbeeld waarbij er gewoon geen bushalte was aan een bedrijf, waardoor iemand met een arbeidsbeperking gewoon niet kon gaan werken in het bedrijf waar zij heel graag aan de slag wou gaan. Minister, zult u overleg hebben met uw bevoegde collega's, onder andere van

Mobiliteit, om te bekijken of we de mobiliteitstoegankelijkheid van onze bedrijven kunnen verhogen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, dank u wel voor de vele tussenkomsten. Collega Verbeurgt, dit is inderdaad een bijzonder belangrijk thema. Daar moet u niet aan twifelen. Ondanks het feit dat we er vandaag nog lang niet zijn, is er inderdaad wel een positieve evolutie, van 38 procent naar een op de twee. Er is dus een positieve evolutie, maar die is nog ruim onvoldoende. Dat is wat ik met u deel. Ik herhaal echter datgene waarmee ik ben begonnen: het is absoluut een kwestie van mensen kansen geven, mensen die willen werken, mensen die kunnen werken. Die moeten dus alle kansen krijgen. Dat is een mentale shift bij ons allemaal als samenleving. Dat begint met hoe je als samenleving naar mensen met een beperking kijkt, welke kansen je hun geeft in het onderwijs. Dat heeft natuurlijk ook zijn impact later, op de tewerkstelling. Ik vind dit dus een collectieve maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Ik verwacht wel heel veel van de grote studie met professor Baert, die nu loopt. Dat is voor mij meteen ook die vooroordelenlijst. Dat zit daarin. We gaan sector per sector nagaan wat de discriminatiegrond is. Op basis daarvan moeten en kunnen dan concrete acties worden genomen. Dat moet voor mij een gamechanger zijn dit jaar. Dat is die keiharde confrontatie, voor ons als beleid, ook voor de sector, voor de werkgevers, met die problematiek. We zullen ook moeten bewaken dat daarover voldoende transparantie kan worden geboden, dat wat daaruit voortkomt, ook kan worden gedeeld, en dat daar dan concrete acties uit voortkomen die leiden tot de noodzakelijke wijzigingen op het terrein. Collega Annouri, collega Ronse, dat is een algemeen antwoord op jullie tweede ronde.

Collega Ongena, ik vind het een zeer goed idee om te werken met anonieme cv's. Ik leg dat op het bord bij VDAB. Ik denk dat dat soort ideeën stappen in de goede richting zijn om te kunnen bijdragen tot een meer inclusieve arbeidsmarkt.

Collega Verbeurgt, de toegankelijkheid is natuurlijk een heel belangrijk aandachtspunt. Dat is ook een kwestie van het vergunningenbeleid. U weet dat er vandaag bij alle huidige projecten sprake is van 'universal design', rolstoeltoegankelijkheid. Die fysieke toegankelijkheid is heel belangrijk. De sociale inspectie versterken, daar zijn we volop mee bezig. Ik vind dat natuurlijk ook iets wat de aandacht verdient, meer dan ooit.

Collega's, ik kan alleen maar herhalen dat we daar met de krapte van vandaag misschien meer van hadden verwacht, dat er een positieve evolutie is, dat we er nog lang niet zijn, dat we heel veel verwachten van de lopende studie in de diverse sectoren, dat de vormen van discriminatie die daar naar voren komen, de vooroordelenlijst zal zijn waarvan sprake is, dat we dat hier in de commissie dan grondig moeten doornemen zodat dat resulteert in acties die uiteindelijk die verandering op het terrein moeten kunnen teweegbrengen.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Dank u wel, minister, voor uw antwoord, en collega's, voor de aanvullingen.

Ik heb drie opmerkingen. Een, die lijst van die vooroordelen, ik kan dat begrijpen, maar ik wil er wel voor waarschuwen om niet de omgekeerde wereld te gaan creëren. Het is goed dat we gaan informeren en zien op wat voor vooroordelen werkgevers zich baseren en die allemaal gaan oplijsten. Maar wat gaan we dan doen? Gaan we dan zeggen: "Kijk, die werkzoekende persoon met een migratieachtergrond of met een handicap kan dat wel, of die is er wel goed in, of die heeft

er wel het juiste profiel voor?” Mensen op onze arbeidsmarkt die willen gaan werken en die solliciteren, moeten zichzelf niet extra gaan bewijzen of extra gaan ondersteunen dat ze dat wel kunnen, of dat ze wel beter zijn, of dat ze daar wel toe in staat zijn. Dat zou de normaalste zaak ter wereld moeten zijn.

Ik wil gewoon even onderstrepen – want ik merk de goede intenties, daar gaat het niet over – dat het niet de persoon is die gaat solliciteren die nu in een kwetsbare positie zit, die moet gaan bewijzen dat hij er wel in slaagt. Het is de werkgever die niet de fout mag maken om die persoon op basis van die kwetsbaarheid te discrimineren op onze arbeidsmarkt. Ik snap de redenering, maar we mogen de werkelijkheid niet op zijn kop gaan zetten. Dat vind ik wel een belangrijke opmerking om te maken.

Twee, de opmerking van collega Ongena over anonieme sollicitaties, die ook gesteund wordt door de minister, ik vind dat een goede zaak, maar ook daar gebiedt de waarheid mij te zeggen dat dat geen nieuw idee is. Dat is iets wat we al lang hebben geopperd. Anonieme sollicitaties zijn iets wat effect kan hebben, omdat je dan bepaalde aspecten weggomt, waardoor mensen meer kans hebben om uitgenodigd te worden op een gesprek. Maar dat is de afgelopen jaren ook niet per se warm onthaald. Ik ben blij dat de geesten daarin rijpen, dat is een belangrijke zaak. Maar dat is ook daar niets nieuws.

En dat brengt mij bij mijn laatste punt. En ik zeg dat met een zekere frustratie, maar niet met een defaitisme, want ik geloof dat we dat kunnen keren. Ik heb, in alle debatten die ik hier de afgelopen jaren heb gehad, gezegd dat te weinig meldingen een probleem zijn en dat sensibilisering alleen niet genoeg zal zijn, dat we ook moeten sanctioneren. En de meest recente studie geeft aan dat ik gelijk heb gekregen. Ik wil in dezen geen gelijk krijgen, ik wil dat de situatie wordt opgelost.

Dus, minister, ik herhaal mijn pleidooi: u hebt nog anderhalf jaar, er zal meer moeten gebeuren. Er moet een turbo op gezet worden. We weten wat er moet gebeuren. Zorg ervoor dat tegen het einde van deze legislatuur het aantal mensen dat ook op onze arbeidsmarkt gediscrimineerd wordt, substantieel omlaag gaat.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik wil een aantal zaken aanhalen. Eerst en vooral, het engagement. Ik ben blij dat we een engagement kunnen nemen, waarbij wij, vanuit het parlement en de minister, zeggen dat we altijd als eerste prioriteit gaan nemen dat wie wil werken en het potentieel heeft, aan een job moet kunnen geraken. Daar ben ik heel blij mee. En dan pas moeten we de andere zaken doen, namelijk wie niet wil werken, controleren, sanctioneren, noem maar op.

Ten aanzien van de eerste opmerking van collega Annouri: ik ben ervan overtuigd dat 99,99999 procent van de werkgevers niet discrimineert. Werkgevers gaan altijd nagaan of het iemand is die een toegevoegde waarde kan zijn in hun team, die hun onderneming kan gaan versterken. Ik ben ervan overtuigd dat de cijfers die we nu gezien hebben, aan dwaze, domme vooroordelen liggen, waar – voor alle duidelijkheid – de persoon in kwestie geen enkele verantwoordelijkheid in heeft, niks aan kan doen en waarop die persoon ook niet hoeft te worden aangesproken. Maar als dit parlement en de minister inzage hebben in wat de vooroordelen zijn, of de redenen waarom een bepaalde persoon geen kans heeft, dan kunnen we op een veel intelligentere manier dan vandaag die vooroordelen bij werkgevers gaan wegschrappen, die op die manier talent laten liggen. Dat is eigenlijk het punt dat we willen maken.

Ik denk dus dat daar geen gevaar in schuilt naar de personen in kwestie toe, die werk zoeken en minder kansen krijgen. Wel integendeel, wij gaan hen net een stuk helpen door die vooroordelen zelf te gaan wegwerken. Ik denk dat dat onze rol is,

via rolmodellen, noem maar op. Dus ik juich die vooroordelenlijst en het bespreken daarvan echt toe. Ik denk dat we daar stappen mee kunnen zetten.

Twee, anoniem solliciteren, ik weet niet of wij daar al een partijstandpunt over hebben, maar ik ga daar mijn persoonlijk standpunt over meegeven. Ik vind dat zeer moeilijk. Ten eerste, leeftijd kun je al niet verbergen, want als je een cv hebt met zeer veel ervaring, weet je toch minstens al of dat iemand is van leeftijd of niet.

Ten tweede, ik vind een sollicitatie altijd iets persoonlijks. Dat gaat niet over een anoniem wezen, dat bepaalde dingen heeft gestudeerd en kan of niet kan. Dat gaat over een persoon die een bepaald potentieel heeft, die een bepaalde geschiedenis heeft in verenigingen, sociale competenties, noem maar op. Dus ik denk dat dat anonimiseren – ik wil openstaan voor experimenten daarrond – heel veel nuance vraagt. En ik zou toch, vooraleer we daarmee gaan experimenteren, met een aantal mensen rond de tafel zitten om te kijken dat we niet bepaalde informatie over een persoon wegschrapen – weet, ook social skills enzovoort zijn heel belangrijk –, die toelaten om te ... Als het natuurlijk puur is om ervoor te zorgen dat iemand met bepaalde kenmerken ook evenveel kans heeft om uitgenodigd te worden, dan zie ik daar wel potentieel in, maar dan moeten we dat wel heel goed afbakenen, want die discussie verdient ook wat nuance.

Tot daar, wordt vervolgd.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Heel kort. Dank, minister, om het voorstel te steunen. Ik ga het voorstel 'het anoniem doorsturen van cv's' noemen, want anoniem solliciteren is natuurlijk iets anders. Je zou kunnen denken dat mensen puur op basis van een volledig geanonimiseerd document zouden moeten selecteren. Dat is natuurlijk niet wat het voorstel is.

Ik ben getriggerd door Accent, een groot interimkantoor, dat daar ook echt mee wil starten. VDAB – laat het mij ook een soort interimkantoor noemen – zou daar misschien ook wel eens met interesse naar moeten kijken en eens moeten nagaan – zeker als je 34.000 mensen hebt met een arbeidsbeperking – of ze dat ook niet zouden kunnen inzetten.

Voor alle duidelijkheid, het gaat dus echt puur over het anoniem doorsturen van cv's, om die eerste selectie die altijd wordt gemaakt als een werkgever iemand aanwerft en sollicitaties binnenkrijgt, wat te neutraliseren, zal ik zeggen, om mensen met een fysieke beperking of die er misschien minder aantrekkelijk uitzien – wat jammer genoeg ook een criterium of probleem blijkt te zijn – meer kansen te geven. Ik ben er echt van overtuigd dat we, door zo'n stap te zetten, meer mensen op het terrein een extra kans geven, een eerste schifting laten overleven en ze op die manier – en daar gaat het uiteindelijk toch om – ook hun talenten en capaciteiten kunnen gaan verdedigen bij die werkgever.

Ik kan mij aansluiten bij collega Ronse: ik ga er ook van uit dat veruit de meeste werkgevers daar wel degelijk voor openstaan en dat een kans willen geven. Maar de werkgevers – die er blijkbaar toch nog zijn – die dat niet willen doen, dat zijn in deze tijden van arbeidsmarktkrapte ongelooflijk domme werkgevers.

Maar het is vooral ook dusdanig stigmatiserend voor die mensen zelf, dat moeten we koste wat kost tegengaan.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanpak voor nieuwkomers op de arbeidsmarkt – 943 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het samenwerkingsakkoord tussen het Agentschap Integratie en Inburgering en VDAB – 994 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, collega's, VDAB en het Agentschap Integratie en Inburgering (AgII) hebben een samenwerkingsakkoord ondertekend. Beide diensten zullen samenwerken en intakegesprekken voor inburgeraars organiseren. Als nieuwkomers een inburgeringscontract afsluiten, zullen zij ook snel naar VDAB worden toegeleid. Voor Oekraïense vluchtelingen sprak u, minister, van een verplichting tot inschrijving bij VDAB op straffe van het verlies van het leefloon.

Mijn vragen zijn de volgende.

Wat houdt het controle- en sanctiebeleid binnen deze nieuwe regeling precies in? Is er een verschillende aanpak voor Oekraïense vluchtelingen en andere nieuwkomers, of niet? Op welke manier zal VDAB versterkt en ondersteund worden om deze taken op te nemen?

Hoe evalueert u het platform 'Werkplek vrij'? Komen de vacatures op dit platform overeen met de profielen van de werkzoekers?

Ziet u potentieel in het instrument van taalcoaching op de werkvloer en zal dit verder uitgebreid worden?

Kent u de ondersteuningsnoden van werkgevers die nieuwkomers tewerkstellen en hoe zal u hieraan tegemoet komen?

Alvast bedankt voor uw antwoorden.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Minister, ik heb al een gelijkaardige vraag gesteld aan minister Somers deze week, aangezien de bevoegdheid toch bij beide ministers ligt. Het Agentschap Integratie en Inburgering en VDAB hebben een samenwerkingsakkoord ondertekend. Hierdoor zullen alle nieuwkomers onmiddellijk worden toegeleid naar VDAB voor hun inschrijving. En ik denk dat de ondertekening een belangrijke stap is in de verdere uitrol van het nieuwe inburgeringsbeleid.

Dat trad in werking op 1 maart 2022. Met de derde pijler van het nieuwe decreet zet deze Vlaamse Regering in op de economische zelfredzaamheid van nieuwkomers. Daarom zijn inburgeraars verplicht om zich in te schrijven bij VDAB aan de start van hun inburgeringstraject.

Daarnaast zijn er zeven proeftuinen lopende voor een geïntegreerde intake met VDAB en het Agentschap Integratie en Inburgering. Via deze proeftuinen wordt er geëxperimenteerd met verschillende vormen van geïntegreerd samenwerken tussen de verschillende organisaties. We horen vanuit het terrein, vanuit de agent-schappen, dat die een enorme meerwaarde zouden hebben.

Kunt u extra toelichting geven over dit samenwerkingsakkoord? Op welke manier zal dit in de praktijk een verandering teweegbrengen en dus meer nieuwkomers aan een job helpen? Minister Somers had gezegd dat we van zo'n 17 procent inschrijvingen naar 74 procent inschrijvingen zijn gegaan, wat inderdaad al een enorme verandering is. Wat is verder nog het plan van aanpak om richting die 100 procent te gaan? Wat was de gemiddelde doorlooptijd tussen het tekenen van een inburgeringscontract en de aanmelding bij VDAB?

Hoeveel inburgeraars hebben zich in 2022 aangemeld bij VDAB en hoeveel hebben er effectief werk gevonden? Dat was ook een van mijn vragen aan minister Somers. Hij zei dat u daar vandaag een antwoord op zou kunnen geven. Nu is inderdaad al 74 procent van de inburgeraars ingeschreven bij VDAB. Dat gaat om 5272 mensen. Maar de vraag is hoeveel daarvan effectief werk gevonden hebben. Het is belangrijk om daar al effectief een meting van te hebben, om dan in 2023 te zien of het vernieuwd inburgeringsbeleid wel degelijk een impact gehad heeft.

Kunt u vervolgens toelichting geven bij de zeven lopende proeftuinen? Wat zijn de doelstellingen, het plan van aanpak en de voorlopige resultaten van deze proefprojecten? Ook daar heeft minister Somers al enige toelichting bij gegeven, maar misschien hebt u nog bijkomende aanvullingen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Het zijn twee vragen die gekoppeld werden, maar omdat de Oekraïense tijdelijk ontheemden geen verplicht inburgeringstraject moeten volgen, zal ik de vraag daarover wel apart beantwoorden, zodat het onderscheid wel duidelijk blijft.

Collega Annouri, Oekraïners hebben inderdaad het statuut van tijdelijke bescherming als ontheemden gekregen, zoals u weet. Dat is de eerste keer in de geschiedenis dat dit gebeurt. Dat laat ons ook toe om vluchtelingen snel bescherming te bieden. Aan dat uitzonderlijk statuut zijn dus een aantal rechten gekoppeld zoals het leefloon. Personen die een asielaanvraag doen, krijgen, in tegenstelling tot de Oekraïense tijdelijk ontheemden, geen leefloon. Ik weet dat er discussie is of we dat op die manier moeten doen. Ik ben van mening van wel. Oekraïne is een buurland van de EU. Het is onze plicht de Oekraïners te ondersteunen, wat mij betreft ook via een leefloon. Maar zodra je hier op je plooi bent gekomen, ben ik dan ook van mening dat er naar activering gekeken moet worden. Ook dat is mijn persoonlijke ervaring als burgemeester bij de opvang van Oekraïense vluchtelingen: dat ze heel snel die bereidheid hadden om iets terug te doen voor de enorme solidariteit die ze hier ervaren. Daarom vind ik het een goed idee om de tijdelijk ontheemden te verplichten zich in te schrijven bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB). We zien daar vandaag een heel groot verschil in tussen de verschillende OCMW's. Maar aangezien zij een leefloon krijgen, zijn het eigenlijk de OCMW's die daar aan zet zijn. Daarom heb ik met een schrijven aan de Vlaamse steden en gemeenten alvast de burgemeesters voor het kerstreces opgeroepen om hen zo snel en zo massaal mogelijk bij VDAB in te schrijven, zodat ze kunnen werken en dat leefloon kunnen krijgen en dat daar die automatische koppeling is met een inschrijving bij VDAB. Nogmaals, ik stel vast dat die mensen dat zelf ook vragen.

Daarnaast wordt er momenteel een juridische analyse gemaakt – dat is waar de verplichting naar boven komt –, die ons moet toelaten om eventueel een decretale basis te vinden om die verplichte inschrijving te kunnen realiseren.

VDAB is in het kader van de Oekraïneoorlog versterkt met 21 extra bemiddelaars. Zij kunnen ingezet worden zodra deze verplichte inschrijving een feit is.

Met #werkplekvrij lanceerde VDAB een platform op zijn website waar werkgevers antwoorden vinden op de vragen of ze een nieuwkomer mogen aanwerven, hoe ze

de aanwerving het best aanpakken en op welk ondersteuningsaanbod van VDAB een beroep kan worden gedaan. Door hun vacatures op de website te publiceren met de hashtag #werkplekvrij laten werkgevers weten dat hun vacature expliciet opengesteld wordt voor Oekraïners en andere anderstalige nieuwkomers. In 2022 ontving VDAB meer dan 11.000 vacatures met deze hashtag, waarvan er nog 3461 openstaan. De meeste vacatures met die hashtag zijn in de schoonmaak terug te vinden. Dit komt niet altijd overeen met de profielen van de Oekraïners. We weten ondertussen dat er ook heel wat hooggeschoolde profielen tussen zitten, meer dan de helft, zo blijkt uit de cijfers. Daarom zet VDAB ook in op een proactieve werkgeversbenadering in andere sectoren, vertrekkend van de jobaspiraties en de competenties.

Ook de hoge taalvereisten zijn een drempel. Dat heb ik ook zelf mogen ervaren. Vaak is dat dus onterecht. Een mooi voorbeeld dat ik daarnet heb gegeven, zijn de dove Oekraïners die in Albert Heijn zijn tewerkgesteld. De bemiddelaars gaan ook in overleg met de werkgever om de effectieve nood aan kennis van het Nederlands te bespreken. Dat wil evenwel niet zeggen dat Nederlands leren niet belangrijk is. Dat is heel belangrijk, maar er zijn heel wat functies waarbij dat niet noodzakelijk is om vanaf dag één als het ware een volledig opstel in het Nederlands te kunnen schrijven, bijvoorbeeld bij het vullen van rekken in Albert Heijn. Maar zelfs nadien is dat niet echt noodzakelijk. Na enkele maanden zijn ze shiftleiders, geven ze zelfs sturing, hebben ze verantwoordelijkheid en, al zijn ze de taal niet machtig, loopt dat vrij goed.

Zoals u aanhaalt kunnen ook job- en taalcoaching daar een heel belangrijk instrument in zijn. Het is dan ook belangrijk voor ons om de werkgevers nog maximaal op te roepen om daar gebruik van te maken.

Dan ga ik nu over naar de vraag van mevrouw De Vreese over de inburgeraars. Dat zijn bijvoorbeeld de erkende asielzoekers. Het samenwerkingsakkoord bevat de operationele afspraken tussen VDAB en het Agentschap Integratie en Inburgering om inburgeraars binnen de twee maanden na de ondertekening van het inburgeringscontract in te schrijven bij VDAB. Er is nu ook een proefproject waarbij de twee meteen in één gebeuren, onder eenzelfde dak: de inschrijving voor het inburgeringstraject en meteen ook de kennismaking en inschrijving bij VDAB. Die informatie wordt ook gedeeld. Zo heeft VDAB ook meteen zicht op het profiel van de inburgeraar, eventuele studies en jobervaringen.

Dan was er de vraag naar de cijfers. De gemiddelde doorlooptijd tussen het tekenen van het inburgeringscontract en de eerstvolgende inschrijving bij VDAB bedroeg 45 dagen in 2022. Dit is dus binnen de marge van 2 maanden.

Sinds 2022 schreven 9471 inburgeraars zich in bij VDAB. Het gaat hier om zowel de verplichte als de vrijwillige inburgeraars. Als we enkel naar de inburgeringsplichtigen kijken, gaat het om een groep van 3819 mensen.

Binnen de totale groep van verplichte en vrijwillige inburgeraars hebben voorlopig al 3106 mensen werk gevonden. Als we enkel naar de inburgeringsplichtigen kijken, dan gaat het om een groep van 985 mensen. Wetende dat er ook hier vaak sprake is van een taalachterstand of volledig geen kennis van het Nederlands, is dat een heel mooi cijfer. Dat ligt boven het gemiddelde van het aantal personen met een taalachterstand dat doorstroomt naar werk.

Ik vind de verplichte inschrijving bij VDAB een emanciperende maatregel. Werken is voor mij absoluut geen straf. Je leert de taal en je bouwt een netwerk op. Werk is nog altijd een van de belangrijkste hefboomen voor een goede integratie. Wel wil ik een kanttekening maken dat mensen die geen uitkering of leefloon krijgen niet verplicht kunnen worden om te werken. Maar dan nog vind ik een inschrijving bij

VDAB belangrijk vanwege de emancipatorische kracht die uitgaat van werk. De cijfers, collega's, tonen dat ook aan.

Er zijn op dit ogenblik zeven proeftuinen in steden en regio's over heel Vlaanderen. De vier doelen van die proeftuinen zijn het vormgeven van de geïntegreerde intake en de samenwerking, dus tussen VDAB, de agentschappen en de lokale besturen, het in kaart brengen van de impact op de personeelscapaciteit en de verdere noden op het vlak van aanbod voor inburgeraars en gegevensuitwisseling tussen de verschillende entiteiten.

Die proeftuin loopt nog tot en met maart en de evaluatie is nog dit voorjaar gepland. We kunnen hier zeker op terugkomen in deze commissie wanneer die evaluatie er is. Ik ben zelf ook met collega Somers de proeftuin in Aalst – in samenwerking met Ronse – gaan bekijken. Mijn aanvoelen is dat die geïntegreerde intake echt het te volgen model is. Zo word je tegelijk ingeschreven en begeleid bij het Agentschap Integratie en Inburgering en VDAB.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Ik wil drie zaken zeggen.

Ten eerste, misschien een omweg, maar ik moet nu denken aan de spits Ronaldo bij PSV Eindhoven in de jaren 90. Als je nu nog een interview doet met Ronaldo – die is al lang gestopt met voetballen – dan merk je dat hij nog altijd Nederlands kent. Dat is heel fijn. Hij zegt dat hij met veel warme herinneringen terugdenkt aan zijn tijd – drie jaar – in Eindhoven. Hij zegt ook dat hij daar toen Nederlands geleerd heeft – dat was belangrijk, dat moest – en dat hij dat nog altijd spreekt. Dus dat heeft een langdurig effect. Die man heeft drie jaar in Eindhoven gespeeld en ze hebben die niet pas opgesteld toen hij Nederlands kende. Hij heeft als spits goals gemaakt vanaf het eerste moment. Zijn taalvaardigheid Nederlands is dus langdurig blijven werken. Ik heb dat altijd heel fascinerend gevonden. Eigenlijk is dat een beeld van hoe onze arbeidsmarkt zou moeten zijn: talenten meteen kunnen inzetten, ze begeleiden, en de taal absoluut gebruiken als meerwaarde. Dat zal op lange termijn zijn vruchten afwerpen, maar taal mag geen drempel zijn om mensen niet meteen aan de slag te helpen. Op dat vlak ben ik het dus met u eens.

Dan heb ik nog twee bijkomende vragen. Ik had ook de vraag gesteld of VDAB extra ondersteuning ging krijgen, maar ik denk dat u daar niet op hebt geantwoord? (*Opmerkingen*)

Oké, sorry, dan heb ik u alweer niet goed verstaan. Goed.

Mijn tweede bijkomende vraag betreft de IBO+ (individuele beroepsopleiding). Dat is een traject voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Een voorwaarde is dat je al een tijdje werkzoekend moet zijn. Eigenlijk denk ik dat dit instrument – dat is mijn persoonlijke mening – ook goed zou zijn voor nieuwkomers, om die te begeleiden en te helpen naar een job. Maar op dit moment worden zij uitgesloten omdat zij onvoldoende lang naar een job aan het zoeken zijn. Kan daar een mouw aan gepast worden, en dat zou dat eventueel kunnen helpen om de kloof te dichten, of bent u het daar niet mee eens? Ik ben zeer benieuwd wat daaruit zal komen.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Ook ik, collega Annouri, geloof heel sterk in het feit dat werk veel meer betekent dan centjes verdienen, maar het zorgt voor die nieuwkomers ook voor een sociaal netwerk en voor het onder de knie krijgen van

de taal. Ik denk dat het samenwerkingsakkoord dat nu bereikt is, een heel belangrijke stap is en ook veel zal betekenen voor die mensen zelf.

Met betrekking tot de Oekraïners waren de cijfers van VDAB niet spectaculair. Normaal gezien gingen we via de Rijksdienst voor Sociale zekerheid (RSZ), via het federale niveau, effectieve cijfers krijgen. Ik weet niet of daar al zicht op is. Wat we ook wel weten, is dat er nu ongeveer 10.900 Oekraïners in het volwassen-onderwijs zitten. Ik denk dat dat ook heel erg hard bewijst dat die mensen bereid zijn om òn de taal te leren òn zich te engageren en dergelijke meer. Nu moeten we ons de vraag stellen hoe het dan komt dat ze inderdaad moeilijk aan werk geraken. Het verschil tussen die twee op dit moment – we moeten wachten op de volledige cijfers – is voor mij veel te groot.

Een laatste vraag betreft het samenwerkingsakkoord. Dat akkoord is inderdaad een eerste stap in een proces. Er staan nog een aantal andere duidelijke verdere stappen vermeld om de verdere verschillende punten te concretiseren. Daarom had ik graag een concrete timing rond vier elementen: het operationele kader, de regionale actieplannen en de concrete uitwerking ervan, het afsprakenkader en dan het gedeeld lexicon. Wanneer kunnen we die elementen verwachten?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Het is inderdaad zo dat met het nieuwe inburgeringsbeleid van minister Somers we toch belangrijke hervormingen hebben doorgevoerd om nieuwkomers hier meer kansen te geven met sterkere focus op ervoor zorgen dat die mensen ook een netwerk hebben. Dat is de vierde pijler: de volledige nieuwe vierde pijler waarover we het gisteren ook in de plenaire vergadering hadden. Maar ook een heel belangrijke vernieuwing is die verplichte inschrijving bij VDAB omdat we allemaal – denk ik – ervan overtuigd zijn dat een job nog altijd de beste manier is om geïntegreerd te geraken in onze samenleving, en ook omdat we verwachten van die nieuwkomers dat ze ook bijdragen aan onze samenleving. Dus ik ben blij, minister, dat de cijfers die u geeft, hoopvol stemmen. Ook de cijfers van minister Somers tonen aan dat we gestegen zijn van 70 procent naar 74 procent. Dat zijn al goede stappen.

Natuurlijk, verplicht inschrijven bij VDAB is één ding, zorgen dat ze ook een job hebben, is het andere, en uiteindelijk moet dat de finaliteit zijn. VDAB zal natuurlijk altijd nagaan of hij of zij niet eerst een andere opleiding moet volgen, of hij of zij niet eerst een taalopleiding moet volgen. Daar is mijn enige bekommernis dat we moeten opletten dat taal nooit tot een onnodige vertraging leidt. Ik ben er ook van overtuigd dat mensen perfect een taal kunnen leren op de arbeidsvloer, eventueel aangevuld met avondlessen en dergelijke meer, maar die jobfocus moet de eerste focus blijven. Vandaar mijn bijkomende vraag of u er ook voor kunt zorgen dat er bij die focus ook enige uniformiteit is bij VDAB, bij de bemiddelaar, bij de mensen bij wie hij of zij als nieuwkomer terechtkomt. Dat moet men toch ook in het achterhoofd houden, namelijk toch vooral kijken hoe we die mensen aan een job kunnen helpen en het taalaspect zoveel mogelijk meenemen in een gecombineerd traject, samen met die job.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Ik wil zelf ook even heel kort tussenkomen om het belang te benadrukken van die samenwerking tussen VDAB en onze inburgeringsdiensten. Daar hebben we vele jaren vele kansen gemist. Er was geen gemeenschappelijke databank. Als we vaststellen dat een aantal mensen heel lang in inactiviteit of werkloosheid zijn blijven hangen, is het omdat ons inburgeringsbeleid gedurende vele jaren veel te weinig en veel te traag, als het al gebeurde, de link met werk heeft gemaakt. Dat deze regering dat rechtzet is een heel belangrijke stap.

Ik wilde nog kort ingaan op de suggestie om IBO en IBO+ te gebruiken. In de conceptnota die deze week ingediend wordt vanuit onze fractie, wordt er onder

andere ingegaan op de instroom in IBO, die nu voornamelijk via werkgevers gebeurt, terwijl IBO inderdaad een heel nuttig instrument kan zijn, ook voor mensen die nog niet bij VDAB ingeschreven zijn zelfs, om aan de slag te gaan. We doen ook de suggestie om de eerste maanden IBO kosteloos te maken voor werkgevers, zodat het rendementsverlies dat er hoe dan ook is met nieuwkomers die de taal niet machtig zijn, zo beperkt mogelijk wordt gehouden en de drempel voor aanwerving en integratie ook wordt weggenomen. Maar dat komt dus binnen een paar weken in deze mooie, prachtige commissie aan bod.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, voorzitter, voor uw antwoorden. Dan moet ik die al niet meer geven wat dat deel betreft.

Collega De Vreese, u had de vraag rond de timing. Die kan u schriftelijk bezorgd worden.

Collega Ongena, ik ben het opnieuw voor 100 procent met u eens. Absoluut, de taallat ligt soms veel te hoog. Ik heb het nu al twee keer gezegd, ik herhaal het vandaag nog eens. Ik was echt onder de indruk: doofstomme Oekraïense vluchtelingen, vanaf dag één aan de slag, supergemotiveerde mensen, en een werkgever die bereid was, die hun de kans gaf. De eerste jobfocus en het lukt, het lukt. Het wordt bewezen. Wat dat betreft ben ik het volledig met u eens. Dat werkplekieren rond taal: we hebben 'Vijf voor Taal', dus VDAB kan daar absoluut mee aan de slag en doet dat ook. We zien ook dat het aantal Oekraïense vluchtelingen dat vandaag ingeschreven is in een taalcursus, zeer sterk toegenomen is. Wat dat betreft, zitten die aantallen dus ook goed. Maar het hoeft inderdaad geen proces van vertraging te zijn. Laat ze starten en laat ze het op de vloer leren, laat ze de opleiding volgen. Ook die integratie, inburgering, inschrijving, werk als hefboom, dat zijn allemaal zaken die de integratie en het werk en de arbeidsmarkt ten goede komen.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Dank u wel voor uw antwoorden. Ik heb geen extra opmerkingen.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maike De Vreese (N-VA): Ik ook niet. Smakelijk, collega's.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.